

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
МАГІСТРА**

на тему: «**ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США В
СУЧАСНИХ УМОВАХ**»

Виконав:

Студент 2-го курсу, групи УВ-61
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
ОПП «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»

Чірін Денис Костянтинович

Керівник:

канд.екон.наук, доц. Марченко Іван Сергійович

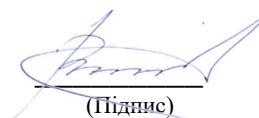
Рецензент:

д-р.іст.наук, проф. Лиман Сергій Іванович

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
Освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри

(Підпис)

Наталія ВІННИКОВА
(ім'я, прізвище)

«2» червня 2025 року
(зі змінами від 11.09.2025; 06.10.2025)

ЗАВДАННЯ **на кваліфікаційну роботу магістра**

Чірін Денис Костянтинович
(прізвище, ім'я та по батькові)

1. Тема роботи «Трансформація зовнішньої політики США в сучасних умовах»
керівник роботи Марченко Іван Сергійович, кандидат економічних наук, доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом по університету від «02» червня 2025 року № 4001-5/1325 зі змінами від «11» вересня 2025 року № 4001-5/3077, зі змінами від «6» жовтня 2025 року № 4001-5/3657.
2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи 21 листопада 2025 р.
3. Перелік питань, які потрібно розробити:
 1. Теоретичні засади дослідження зовнішньої політики США, її сутність як категорії сучасних міжнародних відносин та методологічні підходи до комплексного аналізу векторів американської зовнішньополітичної діяльності.
 2. Нормативно-інституційні та стратегічні основи формування зовнішньої політики США, зокрема ключові принципи, органи державної влади та механізми ухвалення рішень.
 3. Особливості практичної реалізації зовнішньої політики США в умовах багатополярного світу та періоду президентства Д. Трампа: геополітичні

пріоритети, інструменти економічного, дипломатичного й ідеологічного впливу, а також основні тенденції та виклики.

4. Стратегічні напрями трансформації зовнішньополітичної доктрини США в умовах зростаючої міжнародної конкуренції та структурних змін у системі міжнародних відносин, включно з адаптацією американських глобальних і регіональних пріоритетів.

5. Перспективи розвитку зовнішньої політики США в умовах динамічних геополітичних змін та можливі сценарії еволюції американського зовнішньополітичного курсу, їхній вплив на формування нової архітектури міжнародної безпеки та глобального управління.

4. План роботи:

№ з/п	Назви етапів роботи	Строк виконання етапів
1	Вибір здобувачем теми КРМ і подання заяви на кафедру; затвердження теми та призначення наукового керівника; складання та затвердження індивідуального завдання на виконання КРМ	19.05.2025-30.06.2025
2	Підготовка вступу і розділу 1 КРМ	01.09.2025-30.09.2025
3	Підготовка розділу 2 КРМ	01.10.2025-15.10.2025
4	Підготовка розділу 3 КРМ	16.10.2025-31.10.2025
5	Підготовка висновків і переліку використаних джерел	03.11.2025-14.11.2025
6	Подання студентом завершеної КРМ науковому керівнику для перевірки та оформлення відгуку, перевірка КРМ на відсутність запозичень	17.11.2025-21.11.2025
7	Попередній розгляд КРМ на комісії від кафедри	24.11.2025-28.11.2025
8	Прийняття кафедрою рішення про допуск роботи до захисту в ЕК, оформлення та зовнішнє рецензування	01.12.2025-05.12.2025
9	Захист КРМ в ЕК і присвоєння випускникам кваліфікації	08.12.2025-24.12.2025

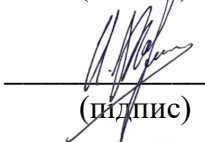
Дата видачі завдання 2 червня 2025 року (зі змінами від 11.09.2025; 06.10.2025).

Здобувач вищої освіти

(підпис)

Денис ЧІРІН
(ім'я, прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

Іван МАРЧЕНКО
(ім'я, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США.....	10
1.1. Сутність та принципи формування векторів зовнішньої політики США.....	10
1.2. Особливості реалізації зовнішньої політики США в умовах багатопольярного світу.....	20
1.3. Теоретико-методичні особливості дослідження зовнішньої політики США.....	29
Висновки до розділу 1.....	37
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНІ ВЕКТОРИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США.....	38
2.1. Геополітичні пріоритети США в умовах президенства Д. Трампа.....	38
2.2. Роль США у формуванні нової системи міжнародної безпеки та глобального управління.....	48
2.3. Економічні, дипломатичні та ідеологічні інструменти реалізації трампівської зовнішньої політики США.....	55
Висновки до розділу 2.....	61
РОЗДІЛ 3. ТРАНСФОРМАЦІЯ ВЕКТОРІВ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДОКТРИНИ США В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	63
3.1. Адаптація стратегічних пріоритетів США до трансформації системи міжнародних відносин.....	63
3.2. Вектори зовнішньополітичного впливу США в умовах зростаючої геополітичної конкуренції.....	69
3.3. Стратегічні перспективи зовнішньої політики США в умовах динамічних геополітичних змін.....	77
Висновки до розділу 3.....	87
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	92

ВСТУП

Актуальність дослідження. Актуальність теми зумовлена динамічними змінами у системі міжнародних відносин, спричиненими глобалізаційними процесами, розвитком цифрових технологій та посиленням конкуренції між провідними світовими центрами сили. США, як одна з ключових держав міжнародної системи, стикаються з необхідністю адаптації своєї зовнішньої політики до нових реалій – появи багатопольярного світу, зростання ролі Китаю, Індії, а також нових викликів, пов'язаних із кібербезпекою, кліматичними змінами, міграційними процесами та інформаційними війнами.

У XXI столітті трансформація зовнішньої політики США характеризується поєднанням традиційних інструментів впливу з новими підходами до дипломатії – зокрема, використанням «м'якої сили», публічної дипломатії, культурних та освітніх програм. Водночас, у відповідь на виклики сучасності, Сполучені Штати прагнуть зберегти лідерські позиції у світі, переглядаючи свої підходи до союзництва, безпеки та міжнародної торгівлі.

Таким чином, дослідження процесів трансформації зовнішньої політики США дозволяє глибше зрозуміти сучасну архітектуру міжнародних відносин та окреслити тенденції розвитку світового порядку.

Ступень вивченості теми У науковій літературі проблема трансформації зовнішньої політики США є предметом широких досліджень. Теоретико-методологічні підходи до аналізу американської зовнішньополітичної стратегії закладено у працях Z. Brzezinski, H. Kissinger, J. Nye, які розкривають еволюцію глобальної ролі США, баланс сили та концепцію «м'якої» і «розумної» сили. Американські дослідники – M. Mastanduno, S. Walt, C. Layne – наголошують на переході від однополярності до більш фрагментованої міжнародної системи та на необхідності адаптації доктринальних засад зовнішньої політики Вашингтона.

Українські та європейські автори, зокрема O. Білоус, С. Кислиця, M. E. Smith, аналізують вплив глобальних безпекових викликів, російсько-

української війни та зростання конкуренції з боку Китаю на переформатування американської стратегії стримування та партнерства.

Водночас недостатньо дослідженою залишається проблема динаміки зовнішньополітичної переорієнтації США в умовах багатовекторних криз – від перегляду трансатлантичних зобов'язань і реформування системи союзництв до внутрішньополітичної поляризації, що безпосередньо впливає на послідовність та прогнозованість зовнішньої політики країни.

Метою дослідження є визначення напрямів трансформації зовнішньої політики США в сучасних умовах, зумовлених змінами міжнародної безпекової архітектури, посиленням глобальної конкуренції та внутрішньополітичними факторами.

Завдання дослідження:

1. Розкрити сутність та охарактеризувати ключові принципи й формування й реалізації векторів зовнішньої політики США;
2. Узагальнити теоретико-методичні підходи до дослідження зовнішньої політики США;
3. Визначити та дослідити геополітичні пріоритети США й роль США у формуванні нової системи міжнародної безпеки та глобального управління в контексті політичних рішень адміністрації Трампа;
4. Проаналізувати економічні, дипломатичні та ідеологічні інструменти реалізації зовнішньої політики США;
5. Дослідити адаптацію стратегічних пріоритетів США до трансформації системи міжнародних відносин, ключові вектори зовнішньополітичного впливу США в умовах зростаючої геополітичної конкуренції з боку провідних глобальних та регіональних акторів;
6. Окреслити стратегічні перспективи зовнішньої політики США в умовах динамічних геополітичних змін, сформулювавши можливі сценарії її подальшої еволюції.

Об'єкт дослідження — зовнішня політика США як система політичних рішень, стратегій, інструментів та механізмів впливу на міжнародні відносини.

Предмет дослідження — процеси трансформації зовнішньої політики США в сучасних умовах, зумовлені змінами міжнародної системи, внутрішньополітичними факторами та глобальною геополітичною конкуренцією.

Теоретико-методичною базою дослідження є поєднання системного, геополітичного, порівняльного та дискурсивного підходів. Системний підхід застосовано для аналізу зовнішньої політики США як цілісного комплексу стратегій, інститутів та механізмів, що функціонують у динамічній структурі сучасної міжнародної системи. Він дозволив простежити взаємозв'язок між зовнішньополітичними пріоритетами США, глобальною архітектурою безпеки та трансформацією світового порядку.

Геополітичний підхід використано для оцінки стратегічного позиціонування США у багатоплярному світі, аналізу їхнього впливу в ключових регіонах — Європі, Індо-Тихоокеанському регіоні та Близькому Сході — а також для дослідження змін у глобальному балансі сил під час президентства Д. Трампа.

Порівняльний метод (компаративний підхід) застосовано для зіставлення зовнішньополітичних доктрин різних адміністрацій США, зокрема періоду Д. Трампа та попередніх президентів, що дозволило виявити відмінності в інструментах, пріоритетах і глобальних стратегічних орієнтирах Вашингтона.

Для детального аналізу реакції США на окремі міжнародні події та кризові ситуації (зростання конкуренції з Китаєм, російсько-українська війна, зміни у трансатлантичних відносинах) використано метод кейс-стаді, який дав змогу дослідити конкретні зовнішньополітичні рішення в контексті реальних міжнародних процесів.

Дискурс-аналіз дозволив вивчити концепти «America First», «велика держава» (great power competition), «м'яка сила» та «лідерство США» у промовах американських президентів, офіційних стратегіях національної безпеки, документах Ради національної безпеки та Державного департаменту. Особливу увагу приділено працям Дж. Ная, С. Волта, М. Мастандуно, у яких

розкривається ідеологічне та концептуальне підґрунтя сучасної зовнішньої політики США. Поєднання цих теоретико-методичних підходів забезпечило комплексний і всебічний аналіз трансформації зовнішньої політики США в сучасних умовах.

Інформаційну базу дослідження щодо трансформації зовнішньої політики США в сучасних умовах становлять офіційні документи американських урядових інституцій, зокрема Стратегія національної безпеки США, Стратегія національної оборони, Щорічні послання президента “State of the Union”, доповіді та заяви Державного департаменту, матеріали Пентагону, Конгресу та аналітичні довідки Бюро з досліджень Конгресу (CRS). Вагомими інформаційними джерелами є також офіційні виступи Президента США та Державного секретаря, документи Ради національної безпеки, аналітичні матеріали USAID та інших урядових агенцій.

Наукову основу дослідження формують праці провідних українських і зарубіжних авторів, серед яких слід виокремити дослідження О. В. Потєха, В. Ю. Крушинського, О. М. Романюка, А. Г. Філіпенка, а також роботи зарубіжних аналітиків — Г. Кіссінджера, Дж. Найя, З. Бжезінського, Ч. Купчана, Ф. Закарії, Д. Шапіро, М. Мазарра та ін. Значне місце в джерельній базі займають статті у фахових виданнях, таких як *Foreign Affairs*, *Foreign Policy*, *The National Interest*, *International Security*, *Journal of Transatlantic Studies*, матеріали провідних аналітичних центрів — RAND Corporation, Brookings Institution, Council on Foreign Relations, Heritage Foundation, Atlantic Council.

Важливими є також матеріали міжнародних організацій, зокрема ООН і НАТО, статистичні дані Світового банку й МВФ, а також офіційні інтернет-ресурси урядових установ США та провідних дослідницьких інститутів, які забезпечують актуальність, репрезентативність і комплексність використаної інформації.

Практичне значення отриманих результатів полягає у їх здатності сприяти глибшому усвідомленню динаміки трансформації зовнішньої

політики США в сучасних умовах та її впливу на глобальну безпеку, економічні та політичні процеси. Результати дослідження можуть бути використані для аналітичного супроводу зовнішньополітичних рішень України, формування стратегій взаємодії з США у сфері безпеки, економіки та міжнародного партнерства, а також у прогнозуванні можливих сценаріїв розвитку глобальних і регіональних відносин. Матеріали дослідження мають прикладне значення для освітнього процесу, особливо при викладанні курсів з міжнародних відносин, американістики, зовнішньої політики та стратегічних студій. Висновки роботи можуть бути використані експертними спільнотами, аналітичними центрами та державними органами для обґрунтування рішень у зовнішньополітичній діяльності та формуванні позиції України у партнерстві зі США.

Апробація результатів дослідження. Основні результати роботи були апробовані в роботі Всеукраїнського науково-практичного круглого столу «Стратегічні напрями зовнішньої політики та дипломатії країн світу» (21 листопада 2025 р., м. Харків), за результати якої були опубліковані тези доповіді «Принципи дипломатичної діяльності США в умовах адміністрації Д. Трампа».

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який налічує 123 найменування. Загальний обсяг роботи становить 102 сторінки, з яких основного тексту – 87 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США

1.1. Сутність та принципи формування векторів зовнішньої політики США

Зовнішня політика Сполучених Штатів Америки є одним із ключових чинників функціонування сучасної системи міжнародних відносин. Вона формувалася протягом кількох століть під впливом внутрішніх соціально-політичних процесів, економічних інтересів, еволюції ідеологічних засад та глобальних трансформацій. Аналіз сутності та принципів формування зовнішньополітичних векторів США дозволяє глибше зрозуміти логіку поведінки цієї держави на міжнародній арені, а також її здатність визначати структуру та динаміку світового порядку [1,с.21].

Теоретичні підходи до вивчення зовнішньої політики США включають реалістичну, ліберальну та конструктивістську традиції. Реалізм трактує державу як раціонального актора, що прагне максимізації власної могутності та безпеки. У цьому контексті зовнішня політика США розглядається як система рішень, спрямованих на збереження глобального балансу сил і забезпечення стратегічної переваги. Реалістичні засади проявляються в розбудові потужного військового потенціалу, створенні широкої мережі союзів і партнерств, зокрема НАТО, а також у політиці стримування конкурентів на міжнародній арені [2,с.315].

Ліберальний підхід концентрується на ролі міжнародних інституцій, співробітництва та економічної взаємозалежності. США постають як держава, що активно сприяє створенню та розвитку міжнародних організацій, норм і режимів, покликаних забезпечити стабільність та передбачуваність світової політики. Ліберальні елементи проявляються у підтримці демократії, прав людини, ринкової економіки, розвитку глобальної торгівлі та участі в регулюванні міжнародних процесів. У цьому контексті зовнішньополітичні вектори США формуються

відповідно до цілей підтримання ліберального міжнародного порядку та посилення інституційних механізмів глобального управління [3].

Конструктивізм зосереджується на ролі ідей, історичної пам'яті, ідентичності та соціальних норм у формуванні зовнішньої політики. США в цьому підході постають як держава, що визначає себе через цінності свободи, демократії та індивідуальних прав, а тому розглядає просування цих цінностей як свою «місію» [4,с.121]. Конструктивістський вимір дозволяє зрозуміти, чому США часто ініціюють зовнішньополітичні дії, мотивовані не лише матеріальними інтересами, але й ідеологічними настановами [5].

Історична еволюція зовнішньої політики США демонструє поступовий перехід від ізоляціонізму до активного глобального впливу. На початковому етапі домінувала концепція невтручання у європейські справи, що знайшла своє відображення в Доктрині Монро. США прагнули зосередитися на внутрішній консолідації та забезпеченні контролю над Західною півкулею. Ця позиція визначала перші регіональні вектори американської політики, формувала засади експансії та закладала основу майбутнього геополітичного зростання держави [6,с.35].

Після Другої світової війни Сполучені Штати остаточно відмовилися від ізоляціоністської парадигми і стали головним архітектором нового міжнародного порядку. Формування системи Бреттон-Вудс, створення ООН, НАТО, участь у реконструкції повоєнної Європи через план Маршалла — усе це засвідчило перехід США до політики глобального лідерства. Саме в цей період визначилися основні структурні принципи американської зовнішньої політики: підтримання стабільності через інституції, поєднання економічного та військового впливу, а також просування демократичних цінностей [7,с.146].

У період Холодної війни зовнішньополітичні вектори США формувалися відповідно до концепції стримування СРСР. Ця стратегія поєднувала військові, економічні, політичні та ідеологічні інструменти, що дозволило США реалізовувати багатовекторну політику одночасно в різних регіонах світу. Значну

увагу приділяли підтримці союзників, участі в локальних конфліктах, змаганням за сфери впливу, розвиткові технологічних і наукових можливостей. Холодна війна сформувала матрицю зовнішньополітичного мислення США, яка частково зберігається й сьогодні [8,с.34].

Таким чином, формування векторів зовнішньої політики США базується на поєднанні історичних традицій, ідеологічних засад, глобальних інтересів та стратегічних цілей держави. Ці вектори відображають прагнення США зберегти лідерські позиції, забезпечити міжнародну стабільність, зміцнити інституційний порядок і підтримувати систему цінностей, що лежить в основі американської ідентичності. Політика США залишається багатовимірною, динамічною та залежною від особливостей міжнародного контексту, однак її стратегічна логіка ґрунтується на усталених принципах, вироблених упродовж тривалого історичного розвитку.

Розвиток зовнішньої політики США у постхолодновоєнний період характеризувався суттєвим переглядом стратегічних пріоритетів та адаптацією до нових глобальних умов. Зникнення біполярної моделі та розпад СРСР створили унікальну ситуацію однополярного домінування, у якій Сполучені Штати отримали можливість визначати основні напрями міжнародної політики без прямої конкуренції з іншою наддержавою. У цьому контексті формується концепція «нового світового порядку», що передбачала збереження американського лідерства, розвиток мережі стратегічних союзів і розширення впливу на демократичні трансформації в інших регіонах світу [9].

Важливим принципом у формуванні зовнішньополітичних векторів США стає поєднання «жорсткої» та «м'якої» сили. З одного боку, США зберігають статус найпотужнішої військової держави світу, розвивають мережу військових баз, активно використовують інструменти силового впливу — санкції, операції за кордоном, військово-технічну підтримку партнерів. З іншого боку, Сполучені Штати інвестують значні ресурси у розвиток культурного впливу, освітніх програм, дипломатії, інформаційних проєктів та міжнародної допомоги. Саме синергія цих

інструментів забезпечує здатність США встановлювати і просувати вигідні їм норми та правила міжнародної взаємодії.

Особливе місце у формуванні зовнішньополітичних векторів посідає економічний вимір. США залишаються центром світової фінансової системи, завдяки чому можуть використовувати економічні важелі як елемент політичного впливу. Американський долар виступає головною резервною валютою, що дозволяє Сполученим Штатам ефективно впливати на глобальні фінансові потоки, встановлювати санкційні режими та контролювати доступ інших країн до міжнародних ринків капіталу. Такий інструментарій стає важливою складовою сучасної зовнішньої політики США, визначаючи її стратегічні пріоритети [10,с.145].

Після терористичних атак 11 вересня 2001 року зовнішня політика США вступила в нову фазу, яку умовно можна назвати «антитерористичною». Доктрина превентивних ударів, вторгнення в Афганістан та Ірак, посилення ролі безпекових структур — усе це вплинуло на трансформацію зовнішньополітичних векторів. У цей період пріоритет надається боротьбі з новими типами загроз, включно з міжнародним тероризмом, кібербезпекою, розповсюдженням зброї масового знищення. США розширюють формат співпраці в рамках розвідувальних мереж та безпекових союзів, що посилює їхню роль у глобальній безпековій архітектурі [11,с.36-37].

У ХХІ столітті важливим чинником формування зовнішньої політики США стає зростання Китаю. Конкуренція між двома потугами охоплює економічну, технологічну, військово-стратегічну та ідеологічну сфери. Вашингтон визначає Китай як ключового системного конкурента, що загрожує американській моделі міжнародного порядку. У відповідь США зміцнюють партнерства в Індо-Тихоокеанському регіоні, підтримують Тайвань, розвивають союз AUKUS, модернізують військову присутність у регіоні. Саме індо-тихоокеанський напрям стає одним із центральних у сучасній зовнішній політиці США [12].

Не менш важливим чинником є роль США у врегулюванні глобальних проблем — зміни клімату, енергетичної безпеки, міграційних криз, регулювання міжнародної торгівлі. На цих напрямках Сполучені Штати поєднують міждержавну співпрацю з використанням інструментів економічного та політичного впливу, формуючи багаторівневу систему міжнародних ініціатив. Важливим стає також розвиток технологічного співробітництва у сферах штучного інтелекту, кіберзахисту та інновацій, що визначає нові стратегії міжнародної взаємодії [13,с.54].

Таким чином, сучасні зовнішньополітичні вектори США формуються в умовах дедалі складнішого міжнародного середовища, що характеризується багатополлярністю, глобальними викликами та новими формами конкуренції. Незважаючи на трансформації, зовнішня політика США продовжує ґрунтуватися на поєднанні історичних традицій, стратегічного прагнення до лідерства, підтримки міжнародних інституцій і формування глобального порядку, вигідного американським національним інтересам.

Важливою складовою формування зовнішньополітичних векторів США є нормативно-правова база, яка визначає зміст, цілі, механізми та інструменти реалізації американської політики на міжнародній арені. Система зовнішньополітичного планування у США є багаторівневою та охоплює як конституційні положення, так і спеціальні закони, стратегії, доктрини та програмні документи виконавчої влади. Ключовим фундаментом є Конституція США, що розподіляє повноваження у сфері зовнішньої політики між президентом і Конгресом. Президент наділений правом укладати міжнародні угоди (за згодою Сенату), призначати послів, вести дипломатію та виступати головнокомандувачем Збройних сил. Конгрес, у свою чергу, має право оголошувати війни, регулювати торгівлю, затверджувати фінансування зовнішньополітичних програм та контролювати діяльність виконавчої влади [14,с.54-55].

Зовнішня політика США формується як складна система взаємодії між конституційними нормами, федеральним законодавством, стратегічними

документами виконавчої влади та рішеннями Конгресу. Її фундаментом виступає Конституція США, яка закладає базові принципи поділу повноважень у сфері міжнародних відносин і визначає, які інституції відповідають за ухвалення та реалізацію зовнішньополітичних рішень [15].

Президент Сполучених Штатів, відповідно до Конституції, є головною фігурою виконавчої влади у сфері зовнішньої політики. Він представляє країну на міжнародній арені, керує дипломатичною службою, призначає послів, приймає іноземних дипломатів, очолює Збройні сили як головнокомандувач та має право укладати міжнародні угоди. Крім того, президент формує ключові зовнішньополітичні стратегії, видає директиви національної безпеки та визначає загальний курс міжнародної діяльності адміністрації.

Водночас повноваження президента не є абсолютними, оскільки Конституція надає Конгресу — насамперед Сенату — важливі механізми контролю й стримування. Сенат має ратифікувати більшість міжнародних договорів, що забезпечує двопалатність і консенсусність зовнішньополітичних рішень. Також він затверджує призначення державного секретаря, послів та інших високопосадовців, які виконують ключові ролі у міжнародній політиці. Конгрес у цілому має право ухвалювати закони, що регламентують зовнішньоторговельну діяльність, санкційні режими, оборонне фінансування та інші сфери, пов'язані із взаємодією США з міжнародною спільнотою [16,с.14].

На підставі конституційних положень і законодавства формується широка система нормативних документів (таблиця 1.1): доктрини національної безпеки, стратегії оборони, дипломатичні інструкції, директиви Білого дому та інші акти, що визначають практичні підходи до реалізації зовнішньої політики. Усе це утворює багаторівневу структуру, яка забезпечує узгодженість дій різних гілок влади та надає зовнішній політиці США стабільності, передбачуваності й здатності адаптуватися до глобальних викликів.

Таблиця 1.1

Основні законодавчі та стратегічні документи зовнішньої політики США

Документ	Тип	Основне призначення	Ключові положення	Роль у зовнішній політиці США
Arms Export Control Act (AECA)	Закон	Регулювання експорту озброєнь і ВТС	Контроль продажу зброї; умови кінцевого використання; можливість припинення поставок	Мілітарно-дипломатичний важіль впливу
Foreign Assistance Act (FAA)	Закон	Регулювання економічної, гуманітарної та військової допомоги	Механізми допомоги; роль USAID; політичні умови	Інструмент дипломатії та розвитку
The National Security Act (1947)	Закон	Створення інституцій нацбезпеки	NSC, Міноборони, ЦРУ; координація розвідки	Архітектура системи нацбезпеки
National Defense Authorization Act (NDAA)	Щорічний закон	Фінансування оборони та визначення пріоритетів	Бюджети; санкції; політика щодо регіонів	Важіль впливу Конгресу на зовнішню політику
Trade Act та експортний контроль	Закони	Регулювання торгівлі й санкцій	Тарифи; переговори; контроль технологій	Формування економічної та санкційної політики
National Security Strategy (NSS)	Стратегія	Головне бачення зовнішньої політики	Загрози; інтереси; глобальні пріоритети	Загальний геополітичний курс
National Defense Strategy (NDS)	Стратегія Пентагону	Військова деталізація NSS	Загрози; модернізація; партнерства	Формування оборонної політики
National Military Strategy (NMS)	Стратегія військового командування	Операційне планування	Сценарії; готовність; союзницькі операції	Переклад політики у військові плани
National Export Strategy (NES)	Економічна стратегія	Підтримка експорту	Промислові пріоритети; ринки; інновації	Економічна дипломатія
Quadrennial Diplomacy and Development Review (QDDR)	Стратегія Держдепу	Оцінка дипломатії й розвитку	Пріоритети допомоги; м'яка сила; реформи	Операціоналізація дипломатії США

Складено автором за матеріалами [16;17;18;19]

Суттєву роль у визначенні зовнішньої політики США відіграє Закон про контроль над експортом озброєнь (Arms Export Control Act), який визначає порядок постачання зброї союзникам, а також повноваження США у сфері військово-технічної співпраці. Він формує окремий вектор зовнішньої політики, пов'язаний з укріпленням обороноздатності партнерів та впливом на регіональну безпеку. Крім того, Закон про міжнародну допомогу (Foreign Assistance Act) визначає механізми надання економічної, гуманітарної та військової підтримки іншим державам, що робить інструмент зовнішньої допомоги важливою складовою американської дипломатії.

Arms Export Control Act є фундаментом американської політики в галузі експорту озброєнь та військово-технічного співробітництва. Ключові положення й функції цього документи включають:

1. Регулювання продажу зброї за кордон. Закон визначає процедуру, за якою США можуть продавати або передавати військову техніку та послуги іншим державам. Це включає два основні механізми — Foreign Military Sales (FMS) і Direct Commercial Sales (DCS).

2. Контроль за кінцевим використанням. Партнери зобов'язуються використовувати отримане озброєння лише з обумовленою метою, не передавати його третім сторонам і дотримуватися американських норм.

3. Політичні умови. АЕСА дозволяє США впливати на політику держав-партнерів, адже експорт може бути припинений у разі порушення прав людини, недотримання міжнародних норм або загрози дестабілізації регіону.

4. Інструмент стримування. Закон часто використовується для формування системи безпеки союзників США, посилення обороноздатності партнерів та балансування регіональних сил [20].

Таким чином, АЕСА формує військово-дипломатичний вектор американської зовнішньої політики, який поєднує оборонні, економічні та геополітичні інтереси.

Велике значення має федеральне законодавство, яке встановлює рамки для зовнішньополітичної діяльності. До таких актів належать, зокрема, *The Foreign*

Assistance Act, що регулює надання зовнішньої допомоги та гуманітарних програм, *The National Security Act*, який створив інституційну архітектуру безпеки — Раду національної безпеки, ЦРУ та системи координації оборонної політики, а також численні щорічні *National Defense Authorization Acts*, через які Конгрес не лише фінансує оборону, а й визначає політичні пріоритети у відносинах з окремими країнами й регіонами. Okремо важливим є торговельне законодавство, яке впливає на санкційну політику й економічну дипломатію, наприклад *The Trade Act* або закони, що регулюють застосування експортного контролю [21].

Foreign Assistance Act (FAA) або “Закон про міжнародну допомогу” – правовий акт, що визначає структуру, масштаби й типи зовнішньої допомоги, які може надавати США іншим державам, а саме:

- a) Економічна та технічна допомога: підтримка реформ, інституційного розвитку, модернізації економік, боротьби з бідністю.
- b) Гуманітарна допомога: реагування на природні катастрофи, епідемії, конфлікти, продовольчі кризи.
- c) Військова допомога: включає навчання, постачання обладнання, тренування та зміцнення оборонних інституцій партнерів.
- d) Структура управління: Закон визначає повноваження Держдепартаменту та інших органів, відповідальних за реалізацію програм.
- e) Політичні обмеження: допомога не може надаватися державам, що грубо порушують права людини, підтримують тероризм або здійснюють військові перевороти (якщо це не суперечить безпековим інтересам США).

FAA перетворює сферу зовнішньої допомоги на стратегічний інструмент дипломатії, який поєднує розвиток, безпеку та вплив США у світі [22].

Одним із ключових законодавчих актів, що істотно вплинув на формування сучасної зовнішньої політики США, став Закон про національну безпеку 1947 року. Він створив Раду національної безпеки (РНБ), Міністерство оборони та Центральне розвідувальне управління (ЦРУ). Завдяки цьому було сформовано інституційний механізм вироблення та координації стратегічних рішень у сфері міжнародної

політики. РНБ стала головним аналітичним органом, що забезпечує президента інформацією, необхідною для ухвалення зовнішньополітичних рішень. Вплив цього акта є тривалим: саме через структури РНБ здійснюється формування більшості стратегічних документів США [23].

National Defense Authorization Acts (NDAA) — щорічні закони про оборонне фінансування. NDAA ухвалюється щороку й виконує не лише бюджетну, але й політичну функцію: фінансування Пентагону – бюджети на озброєння, операції, дослідження та інше; визначення стратегічних пріоритетів (наприклад, посилення підтримки України, стримування Китаю, взаємодія з НАТО); запровадження санкцій та обмежень (NDAA часто містить окремі розділи щодо санкцій проти держав чи компаній, пов'язаних із загрозами для США); регулювання співпраці з партнерами – від визначення обсягів військової допомоги до встановлення вимог щодо прозорості чи реформ. NDAA є одним з найважливіших інструментів, через який Конгрес безпосередньо впливає на зовнішню політику [24,с.315].

Окрім цих актів, над правовою основою стоїть система стратегічних документів, які визначають довгострокові цілі США на глобальній арені. Найвагомим є *National Security Strategy* — комплексне бачення загроз, інтересів і міжнародних пріоритетів, яке президент представляє Конгресу. Цей документ задає загальний геополітичний курс. До нього узгоджено формується *National Defense Strategy*, що деталізує військово-оборонний компонент зовнішньої політики, а також *National Military Strategy*, яка спрямована на оперативне застосування збройних сил відповідно до політичних цілей. Для економічної та торговельної сфери виконавча влада періодично ухвалює *National Export Strategy* та інші галузеві стратегії, що відображають комерційні та технологічні інтереси США у світі. Дипломатичні напрями конкретизуються у *Quadrennial Diplomacy and Development Review* — огляді Держдепартаменту і USAID, який визначає підходи до розвитку міжнародних партнерств, підтримки демократії й глобального розвитку [25,с.118-120].

Разом ці документи та закони, доповнені рішеннями Конгресу щодо санкцій, військових операцій і міжнародних угод, створюють багаторівневу систему, у якій Конституція закладає повноваження, закони встановлюють правила, а стратегії визначають цілі та інструменти зовнішньої політики США.

1.2. Особливості реалізації зовнішньої політики США в умовах багатопольярного світу

Становлення багатопольярної системи міжнародних відносин на початку ХХІ століття стало одним із ключових викликів для зовнішньої політики Сполучених Штатів Америки. Після завершення холодної війни США перебували у позиції одноосібного лідера, здатного визначати правила глобальної політики, формувати архітектуру безпеки та впливати на ключові економічні процеси. Проте впродовж останніх десятиліть зростання сили Китаю, посилення регіональних центрів впливу, поява нових форматів міжнародної коаліційності, а також загострення глобальних і транснаціональних загроз істотно змінили умови, у яких Вашингтон реалізує своє стратегічне бачення. У багатопольярному світі США змушені переосмислювати традиційні підходи, адаптувати інструменти впливу та шукати баланс між лідерством, партнерством і стримуванням конкурентів.

Рис. 1.1. Концептуальна схема напрямів зовнішньої політики США в умовах багатопольярного світу. Складено за матеріалами [26;27;28;29;30]

Сучасна зовнішня політика США ґрунтується на поєднанні трьох базових парадигм: ліберального інтернаціоналізму, який передбачає підтримку міжнародних інституцій і демократичних цінностей; реалізму, акцентованого на збереженні стратегічної переваги; та прагматизму, спрямованого на гнучке реагування на нові загрози. У багатопольному середовищі жодна з цих моделей не може домінувати одноосібно, що обумовлює синтетичний характер політики США. Вашингтон прагне зберегти статус глобального лідера, водночас визнаючи, що абсолютна гегемонія більше не може бути гарантована. Це формує комплексний підхід, який поєднує політико-дипломатичні, економічні, військові, технологічні та ідеологічні інструменти (рис.1.1.).

Одним із ключових напрямів є політика стримування і конкурентності у відносинах із Китаєм. Фактично у XXI столітті КНР стала головним стратегічним суперником США, здатним кинути виклик їхній економічній, технологічній і частково військовій перевазі. Американська політика щодо Китаю включає декілька взаємопов'язаних вимірів. По-перше, це стримування зростання китайського впливу у Східній Азії та Індо-Тихоокеанському регіоні шляхом посилення союзницьких зв'язків із Японією, Південною Кореєю, Австралією та Індією. Формується стратегічна конфігурація QUAD, зміцнюється партнерство в межах AUKUS, розширюється співпраця з ASEAN. По-друге, Вашингтон проводить економічну політику, спрямовану на скорочення критичних залежностей від китайського виробництва, захист ланцюгів постачання та обмеження Китаю в доступі до передових технологій. По-третє, США використовують дипломатичні та інформаційні інструменти для формування глобальної коаліції держав, які розглядають Китай як системного конкурента. Усе це свідчить про перехід від політики «залучення» до політики «стратегічного суперництва» [31].

Другим важливим компонентом є стримування Росії, яка, попри значно менший економічний потенціал порівняно з Китаєм, залишається значним військово-політичним фактором у Європі та Євразії. США прагнуть зберегти

стабільність трансатлантичної спільноти й гарантувати безпеку союзникам у рамках НАТО. Російська агресія проти України стала каталізатором повернення США до класичної політики стримування у європейському театрі, що включає зміцнення східного флангу Альянсу, значну військову та економічну підтримку України, посилення санкційного тиску на Москву та дипломатичну ізоляцію РФ у міжнародних інституціях. Вашингтон водночас наголошує на необхідності не допустити розширення конфліктів, утримуючи баланс між рішучістю й запобіганням прямої ескалації з ядерною державою [32].

Третім напрямом є підтримка і розвиток союзницьких відносин. США активно опираються на мережу партнерств, що історично була основою їхнього глобального впливу. Трансатлантичне партнерство із Європейським Союзом і НАТО залишається наріжним каменем американської системи безпеки. Паралельно Вашингтон розширює співпрацю в інших регіонах: з Канадою та Мексикою в межах USMCA, з Ізраїлем і арабськими державами Близького Сходу, з африканськими й латиноамериканськими країнами. Наявність широкої мережі союзів дозволяє США формувати глобальні коаліції для реагування на міжнародні кризи, як-от протидія тероризму, врегулювання конфліктів чи боротьба з наслідками пандемій. У багатополярній системі саме союзництво стає ключовим ресурсом, оскільки США прагнуть об'єднати партнерів навколо спільних правил і цінностей, протиставляючи це практикам ревізіоністських держав [33,с.371].

Водночас помітним стає прагнення США зменшити власний тягар та заохотити партнерів до більшого внеску в колективну безпеку. Це відображено як у вимогах до союзників по НАТО щодо збільшення оборонних витрат, так і в активізації регіональних механізмів безпеки в Індо-Тихоокеанському регіоні. Вашингтон усе більше концентрує увагу на принципі «розподіленої відповідальності», який передбачає, що союзники повинні відігравати активнішу роль у внутрішньорегіональній безпеці, тоді як США забезпечують стратегічну гарантію та технологічний компонент [34,с.163].

Ще одним визначальним аспектом є політика економічного лідерства та формування глобальних стандартів. США прагнуть захистити відкритий міжнародний економічний порядок, який після Другої світової війни формувався під їхнім керівництвом. Однак зростання протекціоністських тенденцій у світі, геоекономічна конкуренція та переформатування глобальних ланцюгів постачання вимагають оновлення підходів. Вашингтон просуває ініціативи, спрямовані на зміцнення внутрішнього виробництва у критично важливих секторах — зокрема, напівпровідниках, енергетичних технологіях, фармацевтиці. Проводиться політика «friend-shoring» та «near-shoring», що передбачає переміщення виробничих потужностей до союзних або географічно близьких держав. Крім того, США активно формують нові економічні платформи — як-от Індо-Тихоокеанська економічна рамкова угода (IPEF), спрямована на встановлення стандартів у торгівлі, цифровій економіці, екологічних нормах і ланцюгах постачання за участі ключових партнерів [35].

Важливу роль відіграє також технологічне лідерство, що стає центральним фактором глобальної конкуренції. США прагнуть зберегти домінування у сферах штучного інтелекту, кібербезпеки, біотехнологій та космічних технологій. З огляду на це розширюється співпраця з союзниками щодо спільних наукових досліджень, захисту інтелектуальної власності та обмеження доступу конкурентів до стратегічних технологій. Вашингтон активно просуває ініціативи із захисту цифрової інфраструктури, протидії кібератакам та забезпечення стійкості до дезінформації. У багатополлярному світі технологічна перевага стає не менш важливою, ніж військова, оскільки саме вона визначає майбутній економічний розвиток та здатність держави впливати на глобальні процеси [36,с.181].

Військово-безпековий вимір американської політики також трансформується. США зберігають найбільший у світі оборонний бюджет та найпотужніші збройні сили, однак зміна характеру загроз вимагає адаптації стратегії. В умовах багатополлярності Вашингтон зосереджується на концепції «інтегрованого стримування», яка поєднує традиційний військовий потенціал із кібер-, космічними

та технологічними інструментами впливу. Одним із ключових пріоритетів є модернізація ядерної тріади та підтримка режимів нерозповсюдження зброї масового знищення. США також прагнуть запобігти зміцненню військових можливостей конкурентів, зокрема шляхом санкцій, експортних обмежень та підтримки партнерів у сфері кіберзахисту й оборонних технологій [37].

Дипломатичний напрям американської політики у багатополлярному середовищі передбачає активізацію участі в міжнародних організаціях і глобальних форумах. США, попри періодичні коливання, відстоюють необхідність збереження ефективних міжнародних інституцій, таких як ООН, Група семи, Група двадцяти, СОТ, МВФ та Світовий банк. Вашингтон прагне формувати правила поведінки у таких сферах, як торгівля, кіберпростір, енергетика та глобальне управління. Особливе значення набуває боротьба за вплив у міжнародних організаціях, де Китай і Росія намагаються просувати альтернативні норми й стандарти. США відповідають на це шляхом зміцнення дипломатичної присутності, розбудови коаліцій і просування демократичних принципів [38].

Ідеологічний аспект зовнішньої політики США також не втратив значення. Вашингтон продовжує позиціонувати себе як захисника демократії, прав людини та ліберального міжнародного порядку. Хоча практична реалізація цих принципів інколи виглядає вибірковою, вони залишаються важливим елементом американської «м'якої сили». Підтримка демократичних рухів, інвестиції в культурну та освітню дипломатію, програми обмінів і гуманітарної допомоги створюють базу довгострокового впливу США. У багатополлярному світі, де дедалі більше держав демонструють авторитарні тенденції або прагнуть до «суверенної демократії», Вашингтон намагається протиставити цьому альтернативну модель цінностей [39,с.15-17].

Окремим пріоритетом є боротьба з глобальними викликами, що не мають національних кордонів: зміна клімату, пандемії, нестача ресурсів, міжнародна злочинність. США, незважаючи на політичні суперечності всередині країни, у стратегічній перспективі підтримують участь у кліматичних угодах, розвиток

«зеленої» енергетики та інвестиції у боротьбу зі зміною клімату. Вашингтон визнає, що глобальні екологічні проблеми є не лише екологічним, а й безпековим чинником, який може спричинити конфлікти, міграційні кризи та економічну нестабільність. Співпраця в межах ВООЗ та інших організацій у сфері охорони здоров'я також залишається важливим напрямом, особливо після пандемії COVID-19, яка показала вразливість глобальної системи безпеки [40].

Взаємодіючи з регіональними центрами сили, США застосовують диференційований підхід. У відносинах з Індією Вашингтон бачить перспективи стратегічного партнерства як елементу стримування Китаю, але також визнає, що Індія проводить самостійну політику й прагне зберегти багатовекторність. Відносини з Європейським Союзом характеризуються високим рівнем співпраці, проте не позбавлені суперечностей — зокрема щодо торгівлі, енергетики та стратегічної автономії ЄС. Латинська Америка залишається важливою з огляду на економічні та міграційні процеси, а Близький Схід — через безпеку, енергетику та необхідність стримування Ірану. Африка перетворюється на арену конкуренції з Китаєм та Росією, що стимулює США до активізації політики розвитку та інвестицій [41].

У багатополярному світі США також стикаються з проблемою зростання ролі недержавних акторів — транснаціональних корпорацій, технологічних гігантів, міжнародних НУО, глобальних медіа, терористичних та кримінальних угруповань. Це ускладнює традиційну дипломатію і потребує інноваційних підходів, зокрема використання цифрової дипломатії, співпраці з приватним сектором у сфері кібербезпеки, залучення громадських організацій до глобальних ініціатив.

Одним із ключових принципів американської політики стає гнучкість та адаптивність. США усвідомлюють, що у багатополярному середовищі неможливо нав'язати власні правила всім акторам одноосібно; натомість потрібно формувати «коаліції за інтересами» та «коаліції за цінностями», що дозволяє комбінувати універсалістські та прагматичні підходи. Такий формат забезпечує США

можливість діяти одночасно у декількох регіонах, мобілізуючи партнерів для вирішення різних завдань без необхідності повного домінування [42].

Водночас зберігається внутрішньополітичний фактор, який впливає на зовнішню політику. У США існує політична поляризація, що спричиняє коливання між більш інтервенціоністським і більш ізоляціоністським курсом залежно від адміністрації. Однак ключові стратегічні напрями — стримування Китаю, підтримка союзників, присутність у ключових регіонах та технологічне лідерство — залишаються інваріантами, незалежно від партійної приналежності [43].

У підсумку, зовнішня політика США в умовах багатопольярного світу являє собою багаторівневу стратегію, спрямовану на збереження глобального впливу та адаптацію до нової конфігурації сил. Вашингтон продовжує виступати головним архітектором міжнародного порядку, але вимушений ураховувати зростання ролі конкурентів і партнерів, а також появу нових сфер суперництва — від технологій до інформаційного простору. Основні напрями американської політики — стратегічне стримування, зміцнення союзів, економічне та технологічне лідерство, підтримка демократичних цінностей і реагування на глобальні виклики — у комплексі формують гнучку, але водночас системну модель поведінки США на міжнародній арені. Саме здатність адаптуватися до змін, формувати коаліції та зберігати перевагу у стратегічно важливих сферах визначатиме ефективність американської політики в умовах еволюції світової структури влади у XXI столітті.

У контексті трансформації світового порядку важливою тенденцією стає поступовий перехід США від лінійної стратегії до багатовекторного підходу, який включає одночасне управління конфліктами різної інтенсивності та взаємодію з широким колом акторів. З огляду на це значно зростає роль стратегічного прогнозування та аналітичного планування. Американські аналітичні центри, урядові агенції та розвідувальні структури формують комплексні сценарії розвитку міжнародної системи, що дозволяють адаптувати політику під можливі кризи — від військових зіткнень до економічних рецесій чи технологічних шоків. Сценарне

планування стає ключовим інструментом, оскільки багатополарність підвищує непередбачуваність поведінки різних держав і коаліцій.

Одним із суттєвих викликів для США залишається необхідність забезпечення власної глобальної присутності за умов конкуренції з Китаєм та Росією за вплив у країнах Глобального Півдня. Африка, Латинська Америка, Південно-Східна Азія та Близький Схід стають регіонами, де Вашингтон прагне перехопити ініціативу, пропонуючи економічні стимули, проєкти розвитку та інвестиції в інфраструктуру. Зростання ваги цих регіонів у міжнародній політиці вимагає від США рухатися від традиційної моделі «великого брата» до моделі партнерства, спрямованої на взаємовигідну співпрацю. Це також сприяє зміцненню «м'якої сили» США, адже позитивне сприйняття американської політики серед країн, що розвиваються, залишається важливим елементом глобальної конкуренції [44].

Ключовою характеристикою сучасної зовнішньої політики США стає багаторівневий характер їхньої присутності. На глобальному рівні Вашингтон прагне впливати на формування норм і принципів міжнародного права, контролювати глобальні потоки торгівлі, капіталу та інформації. На регіональному рівні — підтримувати стабільність у ключових геополітичних просторах, таких як Європа, Близький Схід, Індо-Тихоокеанський регіон. На локальному рівні — розбудовувати стосунки з конкретними державами, виходячи з їхнього стратегічного потенціалу або значення у глобальних ланцюгах постачання. Така багаторівнева архітектура дозволяє США зберігати гнучкість, водночас забезпечуючи необхідний рівень впливу на ключові міжнародні процеси [45,с.80].

Суттєву роль відіграє також внутрішній економічний чинник, який дедалі більше визначає здатність США вести активну зовнішню політику. Зростання конкуренції з боку Китаю стимулює американський уряд інвестувати в модернізацію промисловості, підтримку інноваційних секторів та розвиток інфраструктури. Закони на кшталт CHIPS and Science Act та Inflation Reduction Act спрямовані на посилення технологічної незалежності США та скорочення залежності від зовнішніх ланцюгів постачання. Це, у свою чергу, має геополітичний

вимір, оскільки економічні та технологічні можливості прямо впливають на здатність держави формувати міжнародний порядок [46].

Не менш важливим напрямом є формування нового покоління транснаціональних партнерств, заснованих на спільних цінностях і технологічній взаємодії. США активно беруть участь у створенні міжнародних ініціатив з розвитку кібербезпеки, захисту критичної інфраструктури, протидії дезінформації та встановлення стандартів у сфері штучного інтелекту. Ініціативи такого типу не лише зміцнюють глобальну присутність США, а й забезпечують формування мережевих зв'язків між державами, що можуть виступати противагою зростаючому впливу недемократичних режимів.

Особливої уваги заслуговує поширення конкуренції у сфері космосу. США прагнуть зберегти домінування у космічних технологіях, що має стратегічне значення як для національної безпеки, так і для економічного розвитку. Зростання ролі приватних компаній, таких як SpaceX, створює нові можливості для технологічного прориву та одночасно стає інструментом геополітичного впливу. Вашингтон активно просуває міжнародні угоди типу Artemis Accords, які передбачають спільні принципи освоєння Місяця та космосу загалом. Таким чином США формують нормативну базу майбутньої космічної економіки [47].

У багатополлярному світі зростає важливість стратегічних комунікацій. США прагнуть створити ефективні наративи, які б зміцнювали позитивний образ держави та підтримували довіру до американського лідерства. Інформаційний простір дедалі частіше стає ареною протистояння, де успіх залежить не лише від військових чи економічних ресурсів, а й від здатності формувати громадську думку на глобальному рівні. Тому Вашингтон посилює підтримку міжнародних медіа, програм культурної дипломатії та ініціатив, спрямованих на протидію пропаганді авторитарних держав [48].

Важливою тенденцією є перехід від концепції «глобального наглядча» до концепції «вибіркової активності». Це означає, що США більше не прагнуть втручатися у всі конфлікти чи світові процеси, а зосереджуються на тих з них, які

мають стратегічне значення для їхніх національних інтересів. Такий підхід зменшує навантаження на американські ресурси й одночасно дозволяє адаптувати політику до нових умов функціонування міжнародної системи [49,с.55].

Загалом, зовнішня політика США в умовах багатополярності перетворюється на складну систему балансування між глобальним лідерством, стратегічним суперництвом і необхідністю співпраці з іншими центрами сили. Її ефективність значною мірою визначатиметься здатністю Вашингтона модернізувати власні інститути, розвивати інноваційні технології, зміцнювати партнерства та формувати гнучкі механізми впливу. Усе це робить зовнішню політику США не просто інструментом просування інтересів, а ключовим фактором формування нового світового порядку.

1.3. Теоретико-методичні особливості дослідження зовнішньої політики США

Дослідження зовнішньої політики Сполучених Штатів Америки потребує комплексного міждисциплінарного підходу, який дозволяє поєднати аналіз міжнародної теорії, стратегічних концепцій, інституційного механізму ухвалення рішень та історичних традицій, що формують американське сприйняття світу. У цьому контексті особливо важливими стають ідеї Генрі Кісінджера, Збігнева Бжезінського та Джозефа Ная, які репрезентують різні, але взаємодоповнювальні парадигми осмислення глобальної ролі США. Їхній інтелектуальний спадок становить не лише теоретичну основу аналізу зовнішньої політики, але й методологічний інструментарій, що дозволяє адекватно інтерпретувати мотиви, стратегії і механізми міжнародної поведінки Вашингтона.

У науковому плані дослідження американської зовнішньої політики спирається на поєднання неореалістичного, ліберального та конструктивістського підходів. Неореалізм надає першочергового значення структурним чинникам міжнародної системи та конкуренції великих держав. Ліберальна традиція пояснює прагнення США до розбудови інституційного порядку, підтримки демократичних

режимів і використання економічної взаємозалежності як інструменту впливу. Конструктивізм, у свою чергу, дозволяє інтегрувати до аналізу культурні та ідейні фактори, зокрема концепт американської винятковості та місію просування цінностей свободи й демократії. Методологічно дослідження потребує поєднання історико-політичного підходу з інституційним аналізом, оцінкою стратегічних документів, порівнянням доктрин і практик різних адміністрацій та залученням концептуального апарату стратегічних студій.

У цьому контексті вагомим є внесок Генрі Кісінджера, який розглядає міжнародну політику передусім через призму реалістичної традиції та концепту балансу сил. Кісінджер підкреслює, що міжнародний порядок формується не стільки моральними ідеалами, скільки поєднанням силових можливостей і дипломатичного маневрування. Його підхід пропонує методологічно орієнтуватися на аналіз довгострокових стратегічних інтересів США, закономірностей геополітичного суперництва та історично успадкованих моделей поведінки великих держав. Кісінджер наголошує, що США, будучи глобальною потугою, не можуть діяти в умовах повної свободи, оскільки міжнародна система накладає структурні обмеження. Тому дослідник зовнішньої політики має враховувати не лише внутрішньополітичні пріоритети Вашингтона, а й конфігурацію міжнародного середовища, яке визначає можливості та межі поведінки країни. Значну методологічну цінність становить також його аналіз дипломатичної історії, який дозволяє співставляти сучасні дії США з історичними аналогіями та виявляти сталі стратегії, такі як стримування, регіональне балансування або стратегічна розрядка [50].

Збігнєв Бжезінський пропонує інший, але не менш важливий теоретичний вимір — геостратегічний. У його концепції ключову роль відіграє Євразія як центральний геополітичний простір, контроль над яким визначає позицію США у світі. Середовище міжнародної політики, за Бжезінським, є не лише структурованим у термінах сил, а й просторово організованим. Тому методологічний аналіз зовнішньої політики США передбачає врахування

просторових параметрів сили: стратегічних осей, регіональних балансів, зон конкуренції та вразливостей. У його баченні США повинні запобігати появі домінуючого гегемона в Євразії через розбудову союзницьких мереж, підтримку демократичних урядів і посилення своєї присутності в ключових регіонах. Це зумовлює необхідність аналізу не тільки двосторонніх відносин чи дій конкретних адміністрацій, але й ширших структурних стратегій — таких як трансформація НАТО, формування безпекових блоків у Східній Азії або дипломатичне балансування у відносинах з Китаєм, Росією та державами Близького Сходу. Методологічно підхід Бжезінського орієнтує дослідника на системне осмислення США як глобального актора, який водночас діє в умовах постійної потреби узгоджувати інтереси різних регіонів, координувати союзників та управляти конфліктними зонами [36,с.35-36].

Важливий додатковий аналітичний вимір до дослідження американської зовнішньої політики додають ідеї Джозефа Ная, зокрема концепції «м'якої сили» та «розумної сили». Най демонструє, що міжнародний вплив США ґрунтується не лише на військовій та економічній могутності, але й на спроможності формувати глобальні норми, поширювати культурні моделі та забезпечувати привабливість власних цінностей. З методологічного погляду це означає, що аналіз зовнішньої політики США має охоплювати не тільки жорсткі інструменти, такі як санкції, військові операції чи стратегічні гарантії, але й нематеріальні ресурси — інституційну легітимність, інформаційну політику, дипломатію цінностей і мережевий вплив. Най підкреслює, що ефективна зовнішня політика потребує поєднання жорстких і м'яких інструментів, тобто використання «розумної сили». Для дослідника це відкриває можливість комплексного аналізу того, як США інтегрують різні типи ресурсів — від військової присутності до академічних обмінів, культурної дипломатії чи цифрових технологій впливу [51].

Синтез підходів Кісінджера, Бжезінського та Ная в методології дослідження дозволяє формувати багатопланову аналітичну перспективу. Реалістичний акцент Кісінджера пояснює логіку силових структур і дипломатичну традицію США,

геостратегічний підхід Бжезінського дає змогу зрозуміти просторові та регіональні виміри американської політики, а ліберально-конструктивістський аналіз Ная розкриває нематеріальні ресурси й інституційні механізми впливу. Така інтеграція забезпечує всебічність дослідження, оскільки сучасна зовнішня політика США реалізується одночасно у силовому, інституційному, ціннісному й інформаційному вимірах.

Отже, теоретико-методичні особливості дослідження зовнішньої політики США полягають у поєднанні багаторівневих підходів і складних концептуальних інструментів, що відображають як глобальні амбіції Вашингтона, так і багатогранність міжнародного середовища, в якому він діє. Інтеграція ідей Кісінджера, Бжезінського та Ная дозволяє сформувати цілісну й збалансовану аналітичну рамку, здатну пояснити механізми і закономірності американської зовнішньої політики у сучасну добу.

Дослідження зовнішньої політики Сполучених Штатів Америки потребує застосування багаторівневого методологічного апарату, здатного охопити складність механізмів формування рішень, багатоплановість інструментів впливу та динаміку міжнародного середовища, у якому функціонує американська держава. Науковий аналіз такої проблематики вимагає не лише теоретичного опрацювання концепцій реалістичної, ліберальної й конструктивістської шкіл, але й ретельного використання емпіричних, порівняльних та інтерпретативних методів, що забезпечують цілісність та достовірність дослідження (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2

Методи дослідження зовнішньої політики США

Метод	Опис	Призначення / ціль	Приклади застосування
Історико-політичний метод	Аналіз еволюції зовнішньої політики США через історію та доктрини	Виявлення закономірностей, історичної спадкоємності та пояснення сучасних стратегій	Порівняння доктрин стримування Холодної війни та сучасної політики; аналіз Карибської кризи, війни в Іраку
Інституційний метод	Вивчення ролі органів влади та взаємодії між ними	Оцінка процесу ухвалення рішень та бюрократичних механізмів	Формування оборонного бюджету, рішення про військові операції, зовнішньополітичні угоди

Геополітичний метод	Аналіз просторових чинників, стратегічних осей і регіональних балансів	Розуміння стратегічного розташування та регіонального впливу США	Роль США у Європі, Азійсько-Тихоокеанському регіоні, Близькому Сході; стратегія контролю над Євразією
Порівняльний метод	Зіставлення стратегій різних адміністрацій	Виявлення сталих елементів політики та змін	Порівняння політики адміністрацій Кеннеді, Рейгана, Обами та Байдена
Дискурсивний / конструктивістський метод	Аналіз ідей, ідентичностей та ціннісних нарративів	Виявлення глибинних смислових структур, легітимізація політики	Дослідження промов, стратегічних документів, аналітичних публікацій
Метод аналізу зовнішньополітичних рішень (FPA)	Вивчення процесу ухвалення рішень на індивідуальному та груповому рівнях	Оцінка впливу психологічних та особистісних факторів лідерів	Рішення під час Карибської кризи, вторгнення в Ірак; вплив Кісінджера і Бжезінського
Системний метод	Розгляд зовнішньої політики як елементу глобальної системи	Аналіз взаємозв'язку подій та рішень, інтеграція макро- і мікрорівня	Взаємодія міжнародних процесів, економічна глобалізація, безпекова політика США
Аналіз документів	Дослідження офіційних стратегічних документів і аналітичних матеріалів	Виявлення логіки формулювання рішень та відповідності цілей діям	Нацстратегія безпеки, оборонні стратегії, звіти RAND, Brookings Institution
Контент-аналіз та кількісні методи	Статистичне та мережеве оцінювання документів і практик	Вимірювання масштабів програм, інтенсивності контактів, частоти термінів	Обсяг військової допомоги, згадуваність ключових понять, структура союзницьких мереж

Складено за матеріалами [36;50;51;52;53]

Ключовим у цьому контексті є історико-політичний метод, який дозволяє простежити еволюцію американської зовнішньої політики від початку ХХ століття до сучасності, виявити закономірності розвитку доктринальних підходів, трансформацію стратегічних пріоритетів та спадкоємність дипломатичних практик. Саме за допомогою історичного аналізу дослідник здатен пояснити, чому певні концепції — як-от доктрина стримування, глобальна стратегічна перевага чи підтримка ліберального міжнародного порядку — стали визначальними для США і як вони зберігають свою аналітичну цінність у працях Кісінджера, Бжезінського та

Ная. Історико-політичний підхід також дозволяє розглядати сучасні зовнішньополітичні рішення через призму попередніх конфліктів, дипломатичних кампаній та міжнародних домовленостей, що формували американську глобальну ідентичність.

Не менш важливим є інституційний метод, спрямований на аналіз структури ухвалення зовнішньополітичних рішень у США. Це передбачає дослідження ролі та повноважень президента, Конгресу, Державного департаменту, Пентагону, Ради національної безпеки та розвідувальних органів. Інституційний підхід дозволяє оцінити ступінь взаємодії між різними гілками влади, вплив партійно-ідеологічних факторів і механізмів бюрократичної конкуренції на вироблення конкретних зовнішньополітичних рішень. Залучення цього методу є необхідним для розуміння того, як ідеї провідних стратегів — наприклад, кісінджерівське бачення балансу сил чи концепція «м'якої сили» Ная — інституціоналізуються у формі стратегічних документів, оборонних бюджетів або дипломатичної практики.

Важливе місце у дослідженні займає геополітичний метод, який відображає традиції Бжезінського та його наголос на просторовому вимірі сили. Геополітичний аналіз дозволяє оцінити зовнішню політику США через призму таких просторових чинників, як контроль над стратегічними регіонами, доступ до транспортних і торгових шляхів, конфігурація регіональних альянсів, логіка суперництва з іншими великими державами, зокрема Китаєм і Росією. Цей метод дає змогу структурувати розуміння американської політики у Європі, Азійсько-Тихоокеанському регіоні, на Близькому Сході та у Латинській Америці, виокремлюючи стратегічні осі впливу, навколо яких відбувається формування довготривалих пріоритетів Вашингтону [54].

Окреме значення має порівняльний метод, що дозволяє зіставляти зовнішньополітичні підходи різних адміністрацій США — від періоду холодної війни до сучасності — у контексті змін міжнародного середовища. Порівняння стратегій різних президентів (наприклад, Кеннеді, Рейгана, Клінтона, Обама чи Байдена) дає змогу виявити сталі елементи американської політики, а також

зрозуміти, як різні адміністрації інтерпретують і переосмислюють ключові концепції, сформульовані Кісінджером, Бжезінським і Наєм. Порівняльний метод допомагає також встановити залежності між внутрішньополітичними процесами й зовнішньополітичними рішеннями, зокрема вплив виборчих циклів, суспільних настроїв та ідеологічних трендів.

У сучасних умовах особливої ваги набуває дискурсивний та конструктивістський метод, який дозволяє аналізувати зовнішню політику США як продукт ідей, ідентичностей і ціннісних наративів. Дослідження офіційних промов, стратегічних документів, публікацій провідних американських аналітичних центрів і статей ключових стратегів (зокрема Ная, який акцентує на нормативному й ідеаційному вимірі сили) дозволяє виявити глибинні смислові структури, що визначають самосприйняття США як «лідера вільного світу» чи «гаранта міжнародного порядку». Дискурсивний підхід допомагає також зрозуміти, яким чином США легітимізують власні зовнішньополітичні дії, формуючи міжнародні норми та поширюючи власні цінності через публічну дипломатію, освітні програми, медіа та цифрові платформи.

Значну роль у дослідженні відіграє метод аналізу зовнішньополітичних рішень (Foreign Policy Analysis, FPA), який зосереджений на вивченні процесу прийняття рішень на індивідуальному та груповому рівнях. Він враховує психологічні фактори, особисті особливості лідерів, їхній досвід, уявлення про загрози та можливості. Цей підхід особливо корисний для аналізу рішень, які приймалися в умовах кризи — наприклад, під час Карибської кризи, вторгнення в Ірак або ухвалення рішень щодо підтримки союзників у Східній Європі. Метод FPA також дозволяє простежити вплив особистих світоглядних установок провідних стратегів, включно з Кісінджером і Бжезінським, на формування цілісних зовнішньополітичних доктрин [55].

З огляду на складність та багатофакторність міжнародних процесів, дослідження зовнішньої політики США передбачає також застосування системного методу, який дозволяє розглядати американську політику як елемент ширшої

системи міжнародних взаємин. Це дає змогу аналізувати взаємозависність подій і рішень, вплив глобальних процесів — таких як економічна глобалізація, технологічні зміни чи міжнародна безпекова турбулентність — на зовнішньополітичні стратегії Вашингтона. Системний підхід забезпечує інтеграцію макrorівня (міжнародної структури) та мікрорівня (внутрішньої політики), дозволяючи бачити взаємодію різних субсистем у межах єдиного аналітичного поля [56,с.37].

На етапі збору емпіричних даних особливу цінність становить аналіз документів, який охоплює дослідження офіційних стратегічних документів США — Національної стратегії безпеки, Національної оборонної стратегії, Стратегії зовнішньої політики Державного департаменту, документів Конгресу, звітів Пентагону, а також матеріалів науково-аналітичних центрів, таких як RAND Corporation, Brookings Institution, Council on Foreign Relations. Документальний аналіз дозволяє простежити логіку формулювання стратегічних рішень та зіставити офіційні цілі з фактичними діями держави [57].

Для кількісної оцінки окремих аспектів зовнішньої політики застосовуються елементи контент-аналізу, статистичного аналізу та мережевого аналізу, що дає змогу вимірювати масштаби економічних програм, обсяги військової допомоги, частоту появи ключових понять у стратегічних документах, інтенсивність дипломатичних контактів, структуру союзницьких та партнерських мереж [58].

Таким чином, методи дослідження зовнішньої політики США становлять складну й багатокомпонентну систему, яка інтегрує історичний, інституційний, геополітичний, дискурсивний, порівняльний, психологічний та системний аналіз. Така методологічна багатовимірність відповідає природі самої американської зовнішньої політики, що поєднує реалістичні складники силового балансу, геостратегічну логіку глобального домінування та ціннісно-нормативні аспекти формування міжнародного порядку. Саме комплексність методів дозволяє забезпечити наукову повноту, об'єктивність та пояснювальний потенціал

дослідження, розкриваючи закономірності та механізми глобальної поведінки США в умовах мінливого міжнародного середовища.

Висновки до першого розділу

1. Зовнішньополітична доктрина США ґрунтується на конституційних засадах, історичних прецедентах та законодавчих нормах, що визначають розподіл повноважень між Президентом, Конгресом і державними органами. Її сутність полягає у формуванні стратегічних орієнтирів держави, захисті національних інтересів та забезпеченні глобальної безпеки. Правова основа доктрини дозволяє системно поєднувати дипломатичні, економічні та військові інструменти зовнішньої політики.

2. У сучасних умовах багатопольярного світу США намагаються поєднувати зміцнення власного глобального впливу з активною співпрацею у рамках міжнародних організацій та регіональних альянсів. Основні напрями політики включають економічну та торговельну дипломатію, безпекову інтеграцію, просування демократичних цінностей і реагування на нові геополітичні виклики. Такий підхід дозволяє США зберігати стратегічну гнучкість та адаптуватися до змін у світовій політичній системі.

3. Дослідження зовнішньої політики США здійснюється через поєднання політичного, історичного, правового та економічного аналізу, що забезпечує комплексне розуміння процесів формування рішень. Використання міждисциплінарних методів дозволяє виявляти закономірності, оцінювати вплив міжнародного середовища на політику держави та прогнозувати наслідки її зовнішньополітичних дій у різних регіональних і глобальних контекстах.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНІ ВЕКТОРИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США

2.1. Геополітичні пріоритети США в умовах президенства Д. Трампа

Повернення Дональда Трампа до президентської влади у 2025 році стало визначальною подією для трансформації зовнішньополітичної стратегії Сполучених Штатів. На відміну від класичних підходів американських адміністрацій, які спиралися на поєднання ліберального інтервенціонізму, оборонних альянсів і багатосторонньої дипломатії, політична доктрина Трампа продовжує формуватися в межах ідеологемі «America First», що передбачає переоцінку міжнародних зобов'язань, зсув акцентів у напрямі жорсткого економічного протекціонізму та вибіркової участі в глобальних питаннях. Осмислення геополітичних пріоритетів США у такому контексті потребує аналізу трьох взаємопов'язаних вимірів: стратегічно-безпекового, економічного і технологічного, кожен із яких зазнав суттєвого коригування відповідно до засадничих поглядів чинного президента .

Насамперед змін зазнав підхід до Америки як центрального актора міжнародної системи. У риториці Трампа та його консультативного кола домінує уявлення про виснаження Сполучених Штатів попередніми десятиліттями глобалізованої політики, що вимагала значних бюджетних витрат на підтримання безпеки союзників. Це стало центральним аргументом для перегляду ролі Вашингтона у традиційних оборонних альянсах. У результаті США продовжують тиснути на союзників у Європі та Азійсько-Тихоокеанському регіоні з метою збільшення їхніх власних оборонних бюджетів та перегляду механізмів розподілу фінансових тягарів. Цей тиск є елементом глибшої стратегічної тенденції — прагнення повернути США статус переважно самодостатнього гегемона, який взаємодіє з партнерами переважно на основі транзакційної логіки, а не ціннісної солідарності [59,с.36].

Європейський напрям у політиці Трампа посідає особливе місце. Попри формальне підтвердження американських зобов'язань у межах НАТО,

адміністрація значно жорсткіше підходить до оцінки внеску окремих держав-членів у спільну безпеку. Наголошуючи на недостатності оборонних витрат багатьох європейських країн, Вашингтон стимулює їх до швидшого нарощування військових спроможностей, підкреслюючи, що американська участь у колективній обороні не є безумовною. Це створює додаткові виклики для європейської стабільності, оскільки послаблює передбачуваність трансатлантичної співпраці та підштовхує європейських союзників до активного обговорення альтернативних моделей безпеки. У цьому контексті США зменшують свій політичний інтерес до внутрішньоєвропейських процесів, включно з координацією санкційної політики та підтримкою демократичних реформ, натомість концентруючись на двосторонніх форматах співпраці з урядами, які демонструють готовність до економічних і безпекових поступок у відповідь на американські гарантії [60].

Одним із найчутливіших зовнішньополітичних питань лишається війна Росії проти України. Політика Вашингтона щодо українського питання в умовах другого президентства Трампа стає більш прагматичною, інколи – суперечливою. З одного боку, США визнають необхідність стримування російської експансії як складової ширшого завдання недопущення переформатування світового порядку авторитарними силами. З іншого – адміністрація демонструє готовність переглядати обсяги та формати підтримки України залежно від внутрішньополітичних пріоритетів та економічних обчислень. Це супроводжується посиленням тиску на європейських партнерів із вимогою взяти на себе більші фінансові та військові зобов'язання щодо допомоги Києву. Таким чином, хоча Вашингтон не відмовляється від українського напряму цілковито, він дедалі частіше розглядає його крізь призму транзакційної дипломатії та прагнення уникати довгострокового втягування у затяжні конфлікти.

Водночас стратегія США щодо Китаю у період другого президентства Трампа отримала ще більш виразне протистояння, ніж у попередні роки. Китай розглядається як основний системний конкурент, здатний кинути виклик не

лише економічному домінуванню США, а й технологічній, військовій та ідеологічній складовим американського лідерства. Адміністрація посилює політику економічного стримування Пекіна через розширення тарифних обмежень, ревізію ланцюгів постачання, стимулювання повернення виробництв до США та країнам-партнерам, а також поглиблення експортного контролю щодо чутливих технологій, зокрема у сферах штучного інтелекту, мікроелектроніки та квантових систем. Таке поєднання протекціонізму й технологічного націоналізму формує новий тип геоекономічної конкуренції, що спрямований на довгострокове ослаблення позицій Китаю в глобальних виробничих мережах.

У Тихоокеанському регіоні США прагнуть зберегти стратегічний баланс шляхом посилення військової взаємодії з Японією, Південною Кореєю, Австралією та Філіппінами, хоча риторика Трампа нерідко супроводжується критикою недостатності фінансових внесків цих країн у спільну оборону. Проте загальна спрямованість американської політики залишається незмінною: стримання Китаю та запобігання встановленню ним домінування у Південно-Китайському морі. Збереження інфраструктури безпеки в цьому регіоні вважається критично важливим для запобігання потенційній силовій конфронтації щодо Тайваню, питання якого дедалі більше визначає загальний характер американо-китайських відносин. У цьому контексті Вашингтон продовжує посилювати оборонну присутність у регіоні, водночас заохочуючи союзників до більшої автономності у забезпеченні власної безпеки [61].

Середньосхідний напрям політики США в умовах другого президентства Трампа характеризується прагненням мінімізувати військову присутність у регіоні та переорієнтуватися на політичне і економічне партнерство з державами, які здатні гарантувати стабільність без прямого американського втручання. Вашингтон значною мірою спирається на регіональних акторів, зокрема Ізраїль, Саудівську Аравію та ОАЕ, прагнучи створити нову архітектуру стримування Ірану [62]. Хоча США не відмовляються від тиску на Тегеран, їхня стратегія меншою мірою ґрунтується на багатосторонніх угодах,

натомість концентрується на двосторонніх домовленостях і підтримці союзників, які готові брати участь у стримуванні регіональних загроз. Це формує нову конфігурацію близькосхідної політики, у якій Сполучені Штати виконують роль координатора, а не безпосереднього гаранта безпеки.

У Латинській Америці адміністрація Трампа продовжує підходити до регіону крізь призму боротьби проти нелегальної міграції, наркотрафіку та економічної конкуренції. Питання контролю кордонів і посилення імміграційної політики стає ключовим чинником у відносинах із Мексикою та Центральною Америкою. США активізують політику економічного тиску на уряди, які, на думку Вашингтона, недостатньо ефективно стримують міграційні потоки. Одночасно Сполучені Штати намагаються зберегти економічний вплив у регіоні, де дедалі більшу активність демонструє Китай, що інвестує у інфраструктуру, гірничодобувні проєкти та логістичні центри. Відповіддю Вашингтона стає розширення програм підтримки американських інвестицій та посилення торговельної взаємодії, спрямованої на створення альтернативи китайським економічним ініціативам.

Важливою складовою геополітичних пріоритетів США у період другого президентства Трампа є боротьба за збереження технологічної переваги. У глобальному вимірі технології стають не лише джерелом економічного зростання, а й засобом стратегічного впливу. Адміністрація приділяє особливу увагу розвитку штучного інтелекту, кібербезпеки, космічних систем та нових типів озброєнь. Паралельно формується політика де-факто технологічного поділу світу, в межах якого США прагнуть створити власні технологічні екосистеми, захищені від потенційного доступу конкурентів. Це супроводжується обмеженнями на передачу технологій Китаю та іншим авторитарним державам, а також активізацією стратегічних інвестицій у критичні галузі промисловості [63].

У більш широкому контексті політика США стає частиною нової хвилі глобального націоналізму та силового реалізму, у межах яких міжнародний порядок дедалі меншою мірою ґрунтується на правилах і дедалі більше — на

балансі сил та економічних інтересах. Для Вашингтона це означає перехід до більш гнучкої, вибіркової та прагматичної дипломатії, у якій міжнародні угоди та альянси розглядаються не як тривалі зобов'язання, а як інструменти короткострокового досягнення національних цілей. Така модель стає викликом для міжнародних інститутів, здатних працювати лише за умов відносної стабільності й прогнозованості поведінки провідних держав.

Таким чином, геополітичні пріоритети США в умовах президенства Дональда Трампа з 2025 року визначаються поєднанням прагматичного ізоляціонізму, економічного протекціонізму та стратегічного реалізму. Вони спрямовані на переорієнтацію глобальної ролі Сполучених Штатів відповідно до внутрішньополітичних очікувань та логіки транзакційної взаємодії зі світом. Характер цих пріоритетів має амбівалентний вплив на глобальну стабільність: з одного боку, США продовжують відігравати роль ключового актора у питаннях безпеки; з іншого — їхня менш передбачувана та більш вибіркова політика сприяє формуванню нових регіональних балансів і загостренню структурної конкуренції між провідними державами. Усе це свідчить, що глобальна геополітична система вступає в період глибокої трансформації, у якій поведінка Сполучених Штатів залишається визначальним, але вже не єдиним чинником еволюції міжнародного порядку.

Розглядаючи трансформацію зовнішньополітичного курсу США у період другого президентства Дональда Трампа, важливо звернути увагу на ті структурні зміни, які відбуваються не лише у змісті політики, а й у механізмах прийняття рішень. Адміністрація Трампа, як і під час його першої каденції, характеризується високим рівнем персоналізації влади, що фактично послаблює роль традиційних дипломатичних інститутів і створює широкі можливості для оперативного коригування пріоритетів залежно від політичної кон'юнктури [64]. Такий підхід суттєво змінює динаміку взаємодії між Білим домом, Державним департаментом, Пентагоном та розвідувальною спільнотою, адже зростає вплив вузького кола радників президента, які

формують зовнішню політику не стільки на основі довгострокових стратегічних документів, скільки через ситуативні політичні оцінки.

Це персоналізоване прийняття рішень спричиняє певну непередбачуваність зовнішньополітичного курсу США, що, у свою чергу, впливає на міжнародну поведінку союзників і конкурентів. Європейські та азійські партнери США дедалі частіше закладають у власні стратегічні моделі гіпотезу про можливе зниження американської прихильності до довгострокових союзницьких зобов'язань. Це спричиняє або прагнення диверсифікувати безпекові зв'язки, або, навпаки, посилення зусиль, спрямованих на збереження американської підтримки. Таким чином, навіть без зміни формальних угод сам характер трансатлантичних і транстихоокеанських відносин зазнає глибоких трансформацій, які можуть мати довготривалі наслідки [65].

У цьому ж контексті слід відзначити принципове переосмислення Вашингтоном ролі міжнародних інституцій. Адміністрація Трампа традиційно ставиться до них із певною скептичною підозрою, вважаючи, що вони обмежують свободу дій Сполучених Штатів, водночас надаючи непропорційні переваги іншим державам. Тому характерною рисою американського курсу після 2025 року стає не лише критика окремих структур, таких як ООН, СОТ чи ВООЗ, а й фактичне зниження їхнього впливу шляхом бюрократичного та фінансового тиску. США демонструють готовність підтримувати лише ті напрями діяльності міжнародних організацій, які безпосередньо сприяють їх національним інтересам або допомагають реалізовувати конкретні стратегічні цілі.

При цьому Вашингтон продовжує активно користуватися багатосторонніми форматами тоді, коли вони надають можливість контролювати порядок денний або протидіяти зростанню впливу конкурентів. Це стосується, зокрема, протидії Китаю в інституціях глобальної торгівлі й фінансів. У таких випадках США виступають за реформування інституцій, а не за вихід із них, намагаючись відновити власні позиції та заблокувати

нормативні ініціативи Пекіна. Таким чином, американський скептицизм не є тотальним, але стає інструментом тиску на інституційну архітектуру, яку Вашингтон прагне адаптувати під власні потреби [66,с.271].

Суттєвої уваги заслуговує також зміна підходу США до енергетичної геополітики. Адміністрація Трампа проводить курс на максимальне використання внутрішніх енергетичних ресурсів, розширення експорту газу та нафти, а також посилення ролі США як глобального постачальника енергоресурсів. Це створює умови для зміцнення економічних позицій Вашингтона на європейському та азійському ринках енергоносіїв, що одночасно має і геополітичний вимір. США розглядають енергетичні поставки як інструмент впливу на союзників і партнерів, а також як спосіб зменшення залежності окремих країн від російських та близькосхідних енергоресурсів. У цьому контексті американська енергетична політика стає важливим елементом ширшої стратегії формування альтернативних глобальних ланцюгів постачання та обмеження впливу конкурентів [67].

Одним із найпомітніших елементів зовнішньої політики США після 2025 року є нова логіка економічних переговорів. Адміністрація Трампа продовжує просувати ідею про те, що торгівля повинна бути не лише вигідною, а й стратегічно безпечною для американських виробників. Це означає відхід від класичної ідеології вільної торгівлі та поступове формування вибіркового протекціонізму, у межах якого Вашингтон готовий відкривати ринки лише в обмін на конкретні поступки. Трампова модель передбачає укладення переважно двосторонніх угод, тому що вони дають змогу США домінувати у переговорах і висувати жорсткіші вимоги партнерам. У цьому полягає ключова зміна глобальної економічної взаємодії, адже диверсифікація торговельних угод фактично підриває традиційний режим багатостороннього регулювання торгівлі та сприяє фрагментації глобальної економічної системи.

Продовжуючи аналіз, слід також враховувати питання інформаційної та кібербезпеки, які набувають дедалі більшого значення в американській стратегічній доктрині. Вашингтон визнає, що у XXI столітті інформація стала

новим видом геополітичного ресурсу, і тому питання контролю над інформаційними потоками та технологічною інфраструктурою стає критично важливим. США посилюють обмеження щодо іноземних технологічних компаній, зокрема китайських, запроваджуючи як економічні санкції, так і регуляторні бар'єри. Ці заходи обґрунтовуються необхідністю захисту національної безпеки та попередження кіберзагроз, але підґрунтя цієї політики має виразний геоекономічний характер [68].

Поряд із цим значної ваги набуває питання контролю за соціальними мережами та цифровими платформами. США прагнуть мінімізувати ризики іноземного впливу на політичні процеси, посилюючи регуляцію платформ, що належать іноземним акторам або мають потенційну можливість поширення дезінформації. Таке посилення регуляції виглядає парадоксально, зважаючи на традиційну критику Трампом внутрішніх американських медіа та платформ, проте воно демонструє, що цифрова безпека стала одним із ключових елементів національної стратегії.

У межах глобальної конкуренції за вплив все більше значення набуває боротьба за домінування у сфері космічних технологій. США розширюють діяльність Космічних сил, створених у 2019 році, і нарощують інвестиції в оборонні програми, пов'язані з використанням космосу. Адміністрація Трампа наголошує на необхідності забезпечення американської переваги в системах супутникового спостереження, навігації, оборони від можливих атак на космічну інфраструктуру та розвитку потенціалу для розгортання космічних елементів протиракетної оборони. У цьому напрямі США прагнуть не лише зміцнити власні позиції, але й обмежити можливості Китаю, Росії та інших конкурентів, які поступово розширюють свій потенціал у космічній сфері [69].

У логіці геополітичного суперництва варто також підкреслити зростання значення Північної Америки як окремого макрорегіону. США дедалі активніше використовують Угоду USMCA як платформу для формування власної виробничої та логістичної бази, яка має зменшити залежність від азійських ланцюгів постачання. У цьому контексті співпраця з Канадою та

Мексикою набуває стратегічного значення, адже забезпечує доступ до важливих ресурсів, ринків та виробничої інфраструктури. Проте характер цієї взаємодії визначається не партнерством рівних, а домінуванням США, які встановлюють економічні правила, спрямовані на захист власної промисловості. Це є прикладом реалізації нової концепції «континентальної автономії», що фактично перетворює Північну Америку на інтегровану економічну платформу під керівництвом Сполучених Штатів [70].

Окремим аспектом є зміна американського підходу до глобального Півдня. Вашингтон усвідомлює, що Китай активно зміцнює свої позиції в Африці, Південній Азії та Латинській Америці. Однак адміністрація Трампа не прагне відтворювати модель широкомасштабної допомоги або складних програм розвитку, характерних для попередніх урядів. Натомість США обирають цільову стратегію вибіркового інвестицій, скерованих у ті країни та сектори, які здатні забезпечити стратегічну вигоду. Це включає інфраструктурні проєкти, видобуток критичних мінералів і розвиток логістичних маршрутів, що можуть слугувати альтернативою китайській ініціативі «Один пояс, один шлях». Таким чином, Вашингтон намагається створити власну геоekonomічну платформу впливу, хоча масштаб цих проєктів значно менший за китайські [71].

Не менш важливим є питання американської політики у сфері міжнародного екологічного регулювання. Повернення Трампа до влади означає чергове зниження підтримки глобальних кліматичних ініціатив. Адміністрація розглядає екологічну політику переважно крізь призму економічних витрат і не надає пріоритетності міжнародним кліматичним угодам. Це створює додаткові труднощі для світових зусиль із декарбонізації, оскільки США залишаються одним із найбільших джерел викидів та водночас ключовим джерелом інновацій у сфері чистих технологій. Відсутність американського лідерства у цьому напрямку стимулює інші держави, включно з ЄС та Китаєм, до пошуку нових форматів співпраці, в яких США не відіграють домінуючої ролі [72,с.65].

Поряд із цим варто згадати внутрішньополітичний вимір, який суттєво впливає на формування геополітичних пріоритетів. Адміністрація Трампа вважає, що зовнішня політика повинна безпосередньо залучатися до вирішення внутрішніх проблем, таких як деіндустріалізація, міграція, соціальна нерівність та зростання політичної поляризації. Тому будь-яке міжнародне рішення оцінюється передусім через його вплив на внутрішньоекономічні та соціальні процеси. Це призводить до політики «зовнішнього втручання заради внутрішнього відновлення», що суттєво відрізняє сучасний підхід США від традиційного ліберального інтернаціоналізму [73].

Загалом, розвиток американської зовнішньої політики після 2025 року демонструє складну взаємодію між прагматичними інтересами, ідеологічними настановами Дональда Трампа та глобальними структурними змінами. США залишаються надпотужним актором, здатним впливати на майбутнє міжнародної системи, проте характер цього впливу стає більш фрагментованим, менш передбачуваним і значною мірою залежним від внутрішньої політичної динаміки. Водночас ключовою тенденцією є поступова зміна ролі Сполучених Штатів у світі: від гаранта стабільності — до вибіркового учасника глобальних процесів, який прагне максимізувати вигоди, мінімізувати витрати та уникати тривалих міжнародних зобов'язань.

Такі зміни свідчать про формування нового етапу американської зовнішньої політики, у якому домінують три ключові риси: транзакційність, стратегічний протекціонізм та конкурентний мультиполяризм. Цей етап визначатиме глобальну політичну динаміку щонайменше протягом найближчого десятиліття, адже саме США залишаються тим актором, від поведінки якого значною мірою залежить конфігурація сучасного міжнародного порядку.

2.2. Роль США у формуванні нової системи міжнародної безпеки та глобального управління

Упродовж останніх десятиліть Сполучені Штати залишаються центральним актором міжнародної системи, незважаючи на посилення Китаю, амбіції Росії та зростання ролі регіональних центрів сили. США були архітектором післявоєнної системи міжнародної безпеки, ініціатором створення таких інститутів, як ООН, НАТО, Бреттон-Вудські фінансові структури, і довгий час виступали неформальним «гарантом» стабільності ліберального міжнародного порядку [74]. Проте з початком XXI століття трансформації глобального середовища — теракти 11 вересня, війни в Афганістані та Іраку, фінансова криза 2008 року, прискорення технологічних змін і нова хвиля геополітичного суперництва — поставили під сумнів сталість попередніх моделей керування світовими процесами. Саме в цей період адміністрації США дедалі частіше демонстрували відмінні підходи до міжнародної безпеки, що визначило тенденцію до фрагментації американського лідерства та появи дискусій щодо того, якою має бути глобальна роль Вашингтона [75,с.211].

Особливо різко змінилася логіка американської зовнішньої політики з приходом до влади Дональда Трампа у 2017 році. Його перша каденція стала певним розривом із традицією інтернаціоналізму, яка була характерна для більшості адміністрацій після Другої світової війни. Підхід Трампа, що ґрунтувався на гаслі «America First», фактично поставив під сумнів сталий принцип: лідерство США ґрунтується на підтримці міжнародних інституцій та мультисторонніх угод. У 2025 році, після повернення Трампа до влади, ця логіка трансформувалася ще далі, створивши нові виклики для глобальної системи безпеки, міжнародних партнерів США й самої структури міжнародного управління [76,с.91-92].

Щоб зрозуміти унікальність цього підходу та його вплив на міжнародний порядок, важливо зіставити політику Трампа зі стратегіями попередніх

президентів — Джорджа Буша-молодшого, Барака Обама та Джо Байдена. Кожен із них представляв інше бачення ролі США у світі, формував специфічні механізми співпраці та конфронтації й по-різному відповідав на глобальні виклики. Саме порівняння цих адміністрацій дозволяє чітко окреслити, наскільки незвичним і системно руйнівним (або, з іншого погляду — системно «оздоровлювальним») був курс Трампа щодо міжнародної безпеки.

Адміністрація Буша-молодшого (2001–2009) діяла у специфічних умовах після терактів 11 вересня. Її підхід можна визначити як «унілатеральний інтервенціонізм». Проголошена «вісь зла» та «доктрина превентивних ударів» легітимізували використання військової сили як інструмента глобального управління. США тоді фактично визначали міжнародну безпеку через боротьбу з тероризмом, і ця боротьба мала виразно силовий, військовий характер. Буш узяв на себе роль «глобального шерифа», що розглядав міжнародні інституції як бажані, але не обов'язкові механізми забезпечення безпеки. Війна в Іраку, яка залишила суперечливу спадщину, ослабила ліберальний порядок через падіння довіри до США як захисника міжнародного права. Однак важливо зазначити: попри критику, Буш не ставив під сумнів саму потребу американського глобального лідерства; він лише прагнув здійснювати його більш односторонньо [77, с.67-69].

Барак Обама (2009–2017) намагався відкоригувати курс США, і його політика стала своєрідним «поверненням до мультилатералізму». Президент накреслив «поворот до Азії», намагаючись збалансувати зростання Китаю, але робив це переважно засобами дипломатії та міжнародних угод. Обама відновив увагу до міжнародного права, підтримав роботу ООН, підписав Паризьку кліматичну угоду та уклав ядерну угоду з Іраном. Він прагнув переорієнтувати США від силового домінування до «розумної сили» («smart power»), поєднуючи стримане використання військової сили з широкою міжнародною координацією. Проте критики вказували, що така політика занадто повільно реагувала на нові загрози, зокрема російську агресію проти

України у 2014 році та зростання Китаю. І хоча Обама прагнув зменшити американську військову присутність у світі, він не відмовлявся від концепції США як незамінної держави («indispensable nation») [78].

Джо Байден (2021–2025) продовжив курс на відновлення союзництв і інституцій. Його адміністрація зробила ставку на відновлення партнерства з ЄС і НАТО, різко збільшила підтримку України після російського вторгнення 2022 року, а також повернула США до Паризької кліматичної угоди. Байден прагнув представити США як країну, здатну об'єднати демократії світу проти авторитарних викликів. Саме період Байдена можна розглядати як спробу «реанімації» ліберального міжнародного порядку, який був підірваний як діями Трампа, так і глобальними кризами. Проте ці зусилля існували паралельно з жорсткою економічною конкуренцією з Китаєм, що відображало нову реальність багатопольярного світу, де навіть демократичні адміністрації США дедалі частіше переходять до інструментів економічного примусу, санкцій та обмеження технологічних трансферів [79].

У цьому контексті політика Дональда Трампа, як у першій каденції, так і після повернення до влади у 2025 році, виглядає особливо контрастною. Його період став для світової системи безпеки переломним насамперед тому, що вперше за багато десятиліть у Білому домі опинився президент, який не просто прагнув змінити методи виконання американського лідерства, а ставив під сумнів його саму необхідність. Трамп вважав, що США повинні відмовитися від ролі «глобального жандарма» та зосередитися на суверенних інтересах, скорочуючи участь у міжнародних інституціях, які, на його думку, «експлуатують американську щедрість».

У першій каденції ця політика проявилася у виході США з низки міжнародних угод та організацій. Відмова від Паризької кліматичної угоди показала небажання брати на себе глобальні екологічні зобов'язання. Вихід із ВООЗ під час пандемії COVID-19 продемонстрував скепсис щодо інституцій, які мають координувати глобальні зусилля. Стосунки з НАТО стали одним із найважливіших показників нової логіки: Трамп регулярно заявляв, що

союзники «винні» США гроші, і ставив під сумнів принцип колективної оборони, якщо європейські партнери не збільшать оборонні витрати. Це створювало атмосферу непередбачуваності, яка фактично підірвала довіру до американських гарантій безпеки — ключового елемента системи, що існувала понад 70 років.

У зовнішній політиці Трамп замінив традиційний мультилатералізм концепцією «двосторонніх угод», які, на його думку, були більш ефективними для просування американських інтересів. Він вважав, що міжнародні організації «зв'язують руки» та не дозволяють США діяти максимально вигідно. У відносинах із Китаєм Трамп уперше з часів Ніксона розірвав концепцію взаємозалежності, започаткувавши торговельну війну та створивши прецедент економічного тиску як інструмента безпекової політики. Росію Трамп розглядав радше як потенційного партнера у стримуванні Китаю, що контрастувало з підходами Обама та Байдена, які бачили у Москві системного суперника, відповідального за підрив міжнародних норм.

У 2025 році, після повернення до Білого дому, Трамп вступив у ще складніший світ: Європа перебувала в стані війни через російську агресію проти України, конфлікти на Близькому Сході загострилися, Китай продовжував зміцнювати позиції, а зміна клімату стала відчутним фактором геополітики. Трамп сприймав ці події не стільки як виклики, що потребують глобальної координації, скільки як підставу для перегляду ролі США в системі міжнародної безпеки. Його пріоритетом стало зменшення американських зобов'язань перед союзниками, скорочення фінансування міжнародних інституцій і посилення вимоги до партнерів виконувати більшу частину безпекового тягаря.

Особливу увагу Трамп звернув на питання НАТО, стверджуючи, що європейські країни повинні радикально збільшити свої оборонні бюджети, а США не мають автоматично гарантувати їхню безпеку. Це фактично створило нову реальність у трансатлантичних відносинах: Європа почала прискорювати розвиток власних оборонних механізмів, що, з одного боку, робить систему

безпеки багатополлярнішою, а з іншого — зменшує можливості США впливати на політику союзників [81,с.154].

Політика Трампа у 2025 році також наголошує на ізоляціоністських тенденціях у глобальному управлінні. Він продовжив лінію зменшення участі США в глобальних ініціативах щодо клімату, обмеження міжнародних торговельних угод і пріоритизації американської промисловості. Проте у сфері військової безпеки Трамп водночас підвищив інвестиції у стратегічні озброєння, підкреслюючи необхідність «силової позиції» як фактору стримування Китаю. Таким чином, курс Трампа став суперечливим: з одного боку — ізоляціонізм і скорочення міжнародних зобов'язань, з іншого — значне нарощення військової потужності.

Порівняно з адміністраціями Буша, Обама та Байдена, політика Трампа має декілька унікальних рис. Буш, хоч і застосовував унілатералізм, бачив США як рушійну силу глобальної демократизації. Обама намагався відновити міжнародну кооперацію, а Байден прагнув зібрати союзників у коаліції «демократій проти авторитаризму». Трамп же поставив питання ще глибше: чи потрібне США глобальне лідерство як таке, і чи є міжнародна система вартою вкладень? Його підхід не просто змінює правила гри, а й ставить під сумнів саму необхідність гри.

Таким чином, роль США у формуванні нової системи міжнародної безпеки в період президентства Трампа перетворилася на поле боротьби між двома моделями глобального порядку. Одна модель базується на американському лідерстві та широкій міжнародній кооперації — її представляли адміністрації Обама та Байдена. Інша модель пропонує світ, де кожна країна має діяти самостійно, а США — зосередитися на внутрішніх інтересах, обмеживши роль міжнародних інститутів. Ця модель, сформульована Трампом, створює більш фрагментовану, менш передбачувану міжнародну систему безпеки.

У новій системі глобального управління США залишаються потужним гравцем, але їхня роль стає менш визначеною. Повернення Трампа у 2025 році

загострило напругу між американською внутрішньою політикою та їхнім зовнішнім лідерством, поставивши під питання сталість американських гарантій. Це, у свою чергу, стимулює союзників США — особливо в Європі та Азії — до переосмислення власних моделей безпеки, а авторитарних держав — до пошуку нових можливостей для впливу.

У результаті, політика Трампа — як у першій каденції, так і в 2025 році — відіграє ключову роль у формуванні нової системи міжнародної безпеки. Вона руйнує старі механізми, але не пропонує цілісної альтернативи. Саме тому світ дедалі більше наближається до стану багатополлярної конкуренції, у якому глобальне управління залежить не стільки від інституцій, скільки від ситуативних балансів сил, регіональних коаліцій та економічних інтересів. США залишаються впливовими, але їхня здатність визначати правила світової системи стала менш передбачуваною, що перетворює міжнародну безпеку на ще складнішу та нестабільнішу сферу у XXI столітті.

Таблиця 2.1

Вектори по основних параметрах зовнішньої політики США в адміністраціях президентів США

Параметр	Джордж Буш-молодший	Барак Обама	Дональд Трамп (перша каденція)	Дональд Трамп (друга каденція)	Джо Байден
Базова доктрина	«Вісь зла», глобальна війна з тероризмом, превентивні удари	«Розумна сила», дипломатія + обмежена військова сила	«America First», економічний націоналізм, односторонність	Посилена версія «America First», редукція зобов'язань	Відновлення лідерства США, «демократії проти авторитаризму»
Ставлення до міжнародного лідерства США	США як активний «глобальний шериф»	США як дипломатичний лідер	Скепсис щодо потреби глобального лідерства	Сумнів у глобальній ролі США, пріоритет внутрішніх інтересів	США як незамінний лідер і координатор союзів
НАТО	Розширення та активне	Підтримка та дипломатичне зміцнення	Критика союзників, вимоги	Погрози скорочення	Зміцнення, збільшення

	використання (Афганістан)		збільшення витрат	зобов'язань США	підтримки союзників
Міжнародні інституції (ООН, ВООЗ, ЮНЕСКО)	Використання, але з умовами; критика ООН	Активна підтримка, повернення до кооперації	Виходи з угод і організацій, скепсис	Подальше скорочення ролі, мінімізація участі	Відновлення участі, розширення міжнародних програм
Мультилатералізм	Селективний; унілатеральні дії в Іраку	Стратегічний мультилатералізм	Негативне ставлення; пріоритет двосторонніх угод	Мінімізація багатосторонніх форматів	Повернення до багатосторонності
Військові інтервенції	Масштабні (Афганістан, Ірак)	Скорочення інтервенцій, ставка на спецоперації	Уникнення інтервенцій, тиск безпеки через економіку	Радикальне обмеження інтервенцій	Підтримка союзників, але без великих нових інтервенцій
Ставлення до Китаю	Партнерство з елементами стримування	Обережне стримування, «поворот до Азії»	Конфронтація, торговельна війна	Стратегічне суперництво, пріоритет стримування	Конкуренція + кооперація, але жорсткі технологічні обмеження
Ставлення до Росії	Початковий діалог, згодом конфронтація	Санкції після 2014 року	М'якший підхід, прагнення до персональної угоди	Спроби переорієнтації на Китай, менший акцент на РФ	Жорстка підтримка України, санкційний тиск
Кліматична політика	Скепсис щодо кліматичних угод	Паризька угода, зелена дипломатія	Вихід із Паризької угоди	Відмова від глобальних кліматичних зобов'язань	Повернення до Паризької угоди, «зелений курс»
Торгівля та глобалізація	Розвиток глобалізації, великі угоди	Обережна підтримка, зменшення залежності	Протекціонізм, митні війни	Максимальний протекціонізм	Збалансована глобалізація з елементами захисту
Підхід до України	Обмежена підтримка, зосередження на Близькому Сході	Підтримка після 2014 р., санкції проти РФ	Підтримка оборонного озброєння, але суперечливі сигнали	Непередбачуваність гарантій, тиск на ЄС збільшувати участь	Масштабна військова та політична підтримка
Близький Схід	Інтервенціонізм, зміна режимів	Стратегічне скорочення присутності	Переорієнтація на Ізраїль, тиск на Іран	Підтримка ізраїльських операцій, мінімум регіональних зобов'язань	Спроби стабілізації, дипломатичні ініціативи

Підхід до глобального управління	США як архітектор	США як координатор	США як автономний актор	США як суверенний «окремий» гравець	США як відновлювач, модернізатор глобальних інститутів
----------------------------------	-------------------	--------------------	-------------------------	-------------------------------------	--

Складено за матеріалами [82;83;84]

Порівняльний аналіз зовнішньополітичних підходів адміністрацій Буша, Обама, Трампа та Байдена демонструє еволюцію ролі США у міжнародній системі безпеки від активного інтервенціонізму до періодів дипломатичного мультилатералізму та навіть часткового ізоляціонізму. Адміністрація Буша забезпечувала глобальне лідерство через силові інструменти й масштабні інтервенції, тоді як Обама робив ставку на дипломатію та інституції, прагнучи відновити довіру до США. Політика Трампа стала різким відходом від попередніх стратегій: у першій каденції вона характеризувалася протекціонізмом, відмовою від багатосторонніх зобов'язань і критикою союзів, а в 2025 році — ще глибшим акцентом на суверенізмі та мінімізації ролі США як глобального координатора. На цьому тлі підхід Байдена контрастує спробою відновити міжнародну кооперацію, зміцнити НАТО та повернутися до ліберального порядку.

Таким чином, динаміка зміни адміністрацій демонструє, що сучасна роль США у глобальному управлінні є не статичною, а залежною від політичної доктрини Білого дому. Коливання між унілатералізмом і мультилатералізмом формують нестабільність у міжнародній системі та створюють різні сценарії розвитку безпеки, впливаючи як на союзників, так і на супротивників Сполучених Штатів.

2.3. Економічні, дипломатичні та ідеологічні інструменти реалізації трампівської зовнішньої політики США

Повернення Дональда Трампа до президентської влади у 2025 році стало поворотною подією не лише для внутрішнього політичного життя Сполучених Штатів, але й для структури міжнародних відносин у цілому. Другий термін

Трампа сприймався союзниками та противниками США не як продовження його першої каденції, а як повноцінний запуск доктрини America First 2.0, тобто оновленої концепції зовнішньої політики, що зумовлює посилення американського суверенітету, ревізію багатосторонніх угод і прагматизацію відносин зі світом. На відміну від 2017–2021 років, коли багато кроків Трампа в зовнішній політиці мали імпульсивний або реактивний характер, у 2025 році його команда прийшла у владу з більш чітким набором механізмів і з розумінням того, де попередні інструменти виявилися ефективними, а де — обмеженими. Це дозволило адміністрації сформувати комплексну систему економічних, дипломатичних та ідеологічних інструментів, які, попри їхню різноманітність, поєднувалися в одну стратегічну рамку.

Серцевиною економічного впливу Вашингтона у період трампівської політики 2025 року стала модернізована система торговельного протекціонізму. На відміну від класичної риторики ізоляціонізму, Трамп не прагнув відмовитися від глобальної торгівлі, однак намагався нав'язати світу торговельну модель, де США виступали б центром, а інші — залежними периферіями, змушеними погоджувати умови доступу до американського ринку. Протекціоністські мита стали головним інструментом економічного тиску. Адміністрація систематично переглядала тарифи на імпорту промислових товарів, сировини, високотехнологічної продукції, а також сільськогосподарської продукції, використовуючи їх як важіль для перегляду угод та змушуючи партнерів робити поступки в інших сферах. Масштаб мит у 2025 році суттєво перевищував рівень попереднього терміну: вони стали не просто фіскальним інструментом, а елементом американської гео економічної стратегії, спрямованої на те, щоб підштовхнути іноземні компанії до перенесення виробництва на територію США.

Особливо показовим у цьому контексті було відновлення торговельного протистояння між США та Китаєм. Трамп 2.0 не лише не відмовився від концепції *decoupling/derisking*, запровадженої у першу каденцію, а й зробив її системною. Вашингтон розширив обмеження на експорт мікроелектроніки,

комплектуючих, обладнання для виробництва напівпровідників, посилював санкції проти китайських корпорацій, що працювали в галузях штучного інтелекту та телекомунікацій. Такі заходи поєднувалися з економічною дипломатією, яку Трамп активно використовував для того, щоб змусити союзників США відмовитися від технологічної співпраці з КНР. Особливо важливими були переговори з ЄС, Японією, Південною Кореєю та Індією, яким Вашингтон пропонував нові пакети безпекових чи економічних гарантій в обмін на скорочення взаємодії з Пекіном [86,с.161-162].

Глобальні технологічні ланцюги поставок стали ареною боротьби за домінування. Трампівська адміністрація оголосила про низку «реверсивних стимулів» — особливих економічних пакетів, спрямованих на реіндустріалізацію США. До них входили податкові пільги для компаній, готових переносити виробництво назад у США або в країни, визнані «безпечними партнерами» (насамперед Мексику та Канаду), а також жорсткі санкції проти тих корпорацій, які продовжували інвестувати у виробництво на території КНР. Фактично Вашингтон перетворив свій ринок на інструмент геоекономічного шантажу: або компанії працюють на американську промислову потужність, або позбавляються доступу до найприбутковішого ринку у світі [87].

Таблиця 2.2 відображає основну політику Дональда Трампа щодо митних тарифів на імпорт із різних країн. Вона містить інформацію про конкретні країни або групи країн, розмір тарифів і причини їх запровадження. Загалом, Трамп встановив базовий тариф у 10 % на майже весь імпорт, що мав на меті зменшення торговельного дефіциту США. Проте для країн із високим профіцитом у торгівлі, таких як Китай, Японія, країни ЄС, Південна Корея, тарифи були значно вищими — від 20 % до понад 40 % у деяких випадках. Це пояснювалося необхідністю «взаємної відповіді» на торговельний дисбаланс і на практики інших країн, які, на думку США, були несправедливими щодо американських експортерів. Деякі країни, зокрема В'єтнам, Камбоджа, Бангладеш, отримали особливо високі тарифи, що частково було спрямовано

на захист американської промисловості та окремих секторів економіки. Основною аргументацією введення мит Трамп називав захист національної економіки, зменшення торговельного дефіциту та, у деяких випадках, забезпечення національної безпеки. Водночас частина тарифів мала форму «взаємної відповіді» на обмеження доступу американських товарів на інші ринки. Введення таких мит викликало суперечки щодо їх легальності в рамках міжнародних правил і торговельних організацій, зокрема ВТО, де деякі країни вважали їх дискримінаційними. Таким чином, таблиця ілюструє стратегію Трампа, яка поєднувала загальні тарифи, індивідуальні високі ставки для конкретних країн та аргументацію через економічний захист і національну безпеку.

Таблиця 2.2

Перелік торговельних мит, введений адміністрацією Д. Трампа проти країн у 2025 р.

Країна / група країн	Тариф, %	Причина мит
Усі країни (базовий тариф)	10 %	Введено загальне мито на майже весь імпорт, щоб зменшити зовнішньоторговельний дефіцит США.
Китай	34 % (до існуючих мит)	«Тарифна відповідь» — США вважають, що Китай має значний профіцит у торгівлі з ними.
Європейський Союз	20 %	Торгівельний дисбаланс — відповідні «взаємні мита» для країн з профіцитом.
Японія	24 %	Як країна з профіцитом — «взаємні тарифи».
Індія	26 %	Частина політики відповіді на торговельний дефіцит.
В'єтнам	46 %	За інформацією — індивідуально підвищений тариф.
Південна Корея	25 %	Торгівельні «взаємні мита».
Швейцарія	31 %	Частина нового тарифного режиму для багатьох країн.
Камбоджа	49 %	Дуже високе митне навантаження — вказано в указі Трампа.
Тайвань	32 %	Індивідуальний «взаємний» тариф.
Малайзія	24 %	Частина нових тарифів.
Туніс	25 %	Новий тариф, оголошений Трампом
Індонезія	32 %	Частина нових мит
Бангладеш	35 %	Новий тариф
Сербія	35 %	Нові мита

Складено за матеріалами [120]

Водночас економічні інструменти не обмежувалися лише митами чи санкціями. У 2025 році Вашингтон прагнув відновити контроль над світовими енергетичними ринками. Повернення Трампа супроводжувалося різкою зміною курсу щодо зеленої енергетики: адміністрація скоротила федеральні стимули, натомість відкриваючи нові ділянки для видобутку нафти та газу. Це суттєво вплинуло на зовнішню політику, оскільки США почали агресивно просувати свій скраплений природний газ (LNG) як «геополітичну альтернативу» російським та близькосхідним ресурсам. У переговорах з ЄС Вашингтон прямо апелював до того, що стабільні поставки американського газу можливі лише у разі виконання Європою низки політичних умов, включно з підвищенням оборонних витрат та переглядом економічних зв'язків з Китаєм [88].

Дипломатичні інструменти у 2025 році тісно перепліталися з економічними, формуючи транзакційну модель зовнішньої політики, де підтримка США стала умовною і залежала від співвідношення внеску союзника та користі для Вашингтона. Трамп наполягав на тому, що Сполучені Штати більше не будуть гарантом безпеки для країн, які «не платять за власний захист», що супроводжувалося масштабною кампанією тиску на членів НАТО. Союзники були зобов'язані збільшити оборонні бюджети до 2–3 % ВВП, а деяким — до 4 %, якщо вони очікували продовження американської військової присутності. Це створило атмосферу невизначеності та конкуренції всередині альянсу, але також стимулювало появу нових двосторонніх угод між США та окремими країнами, зокрема Польщею, Румунією та країнами Балтії.

Дипломатія Трампа 2025 року була зосереджена на двосторонньому перегляді міжнародних угод, при цьому багатосторонні інституції розглядалися радше як перешкода. Вашингтон активно виходив з низки домовленостей, які вважав невідповідними, або ж ініціював їх переформатування. Прикметною стала політика щодо міжнародних організацій: Трамп не вимагав ліквідувати їх повністю, але прагнув скоротити фінансування США та

збільшити їх залежність від американських умов. Позиція зводилася до принципу: якщо ООН, СОТ чи ВООЗ не обслуговують інтереси США — їх потрібно «реформувати», тобто примусити до виконання американських вимог.

Особливо контрастною була дипломатія щодо Східної Європи та Близького Сходу. У випадку України адміністрація Трампа дотримувалася стратегії «умовної підтримки», де військова допомога розглядалася як інструмент впливу на внутрішні та зовнішні рішення Києва. Одночасно Трамп намагався налагодити пряму комунікацію з Москвою, прагнучи зменшити рівень американо-російської конфронтації. Це протиставлялося попередній стратегії США та створювало додаткові ризики для регіональної безпеки. На Близькому Сході Вашингтон дедалі активніше підтримував політику «балансу сил», дозволяючи Ізраїлю та низці арабських держав формувати власні військові й політичні альянси без обов'язкової американської участі, але під американським контролем та із використанням американської зброї [89].

Ідеологічні інструменти трампівської зовнішньої політики у 2025 році набули довершенішої форми. Якщо у 2017–2021 роках адміністрація часто діяла спонтанно, створюючи яскраві, але суперечливі меседжі, то нова команда зробила ставку на створення глобального інформаційно-ідеологічного нарративу, що протиставляв США «застарілій глобалістській системі». Ключовими елементами цієї ідеології стали національний суверенізм, економічний популізм, критика транснаціональних корпорацій та міжнародної бюрократії, а також концепція «здорового ізоляціонізму», що передбачала збереження франшизи американської сили без зобов'язань, притаманних ліберальному інтервенціонізму [90].

Трампівська ідеологія активно просувалася через державні медіа, дипломатичні канали, соціальні мережі та формальні міжнародні виступи. Її аудиторією були не лише політичні еліти інших країн, але й ширші суспільства, особливо ті групи, які розчаровані в традиційних ліберальних інститутах. У Латинській Америці, Європі, Південно-Східній Азії та навіть у

деяких частинах Африки адміністрація підтримувала контакти з політичними силами, які поділяли антиглобалістську або націоналістичну риторику. Ці ідеологічні інструменти працювали як м'яка сила, але з трампівською специфікою: не для поширення американської демократії, а для формування глобальної «популістської мережі симпатиків», яка б легітимізувала зовнішній курс Вашингтона [91].

У 2025 році ідеологічний вплив США доповнювався культурно-комунікаційними стратегіями, спрямованими на демонстрацію американського національного успіху: економічного зростання, виробничого відродження, зниження міграційного тиску. Через мережу медіа та дипломатичних каналів поширювалась теза, що саме модель America First є найбільш ефективним шляхом до національної стабільності. Це створювало контекст, у якому критика ЄС, Китаю чи ООН виглядала не як ізоляціонізм, а як раціональний захист власних громадян.

Таким чином, економічні, дипломатичні та ідеологічні інструменти трампівської зовнішньої політики у 2025 році становлять єдиний комплексний механізм, спрямований на переформатування світового порядку за американським шаблоном. Економічні заходи створюють структуру стимулів та обмежень; дипломатія забезпечує тактичний простір для маневру; а ідеологія хоча й нетрадиційна для класичної американської політики, дозволяє формувати симпатичні до США середовища у різних країнах світу. Усі ці елементи працюють разом, створюючи систему, де США прагнуть зберегти глобальне лідерство, але не через інституції, а через жорстку силу ринку, тиску та транзакційної співпраці. Зрештою, світ 2025 року стоїть на порозі нової епохи — епохи, коли американська зовнішня політика знову стала персоніфікованою.

Висновки до другого розділу

1. За час президенства Дональда Трампа ключовими геополітичними пріоритетами США стали пріоритет національних інтересів над

багатосторонніми зобов'язаннями, прагнення до зменшення американської участі в міжнародних конфліктах та фокус на боротьбі з економічною конкуренцією з боку Китаю і Росії. Водночас відзначається перегляд підходів до традиційних союзників та прагнення до більш вигідних bilateral угод, що визначало нову конфігурацію стратегічних пріоритетів США на світовій арені.

2. США за президентства Трампа здійснювали активні дії щодо реформування міжнародної системи безпеки та глобального управління, роблячи акцент на пріоритеті власного суверенітету та економічних інтересів. З одного боку, це проявлялося у виході з багатьох міжнародних угод та організацій, а з іншого — у прагненні створити більш «справедливі» умови для США в існуючих міжнародних структурах. Такий підхід демонструє тенденцію до багатовекторного глобального регулювання, де американська роль залишається ключовою, але менш орієнтованою на традиційні альянси.

3. Реалізація зовнішньої політики США за Трампа опиралася на комплекс економічних (торговельні війни, санкції, перегляд міжнародних торговельних угод), дипломатичних (двосторонні переговори, посилення тиску на союзників і супротивників) та ідеологічних інструментів (пропаганда «Америка понад усе», акцент на національному суверенітеті та безпеці). Така комбінація дозволяла США проводити зовнішню політику з позицій сили та забезпечувати максимальний захист власних національних інтересів у глобальному контексті.

РОЗДІЛ 3. ТРАНСФОРМАЦІЯ ВЕКТОРІВ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДОКТРИНИ США В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

3.1. Адаптація стратегічних пріоритетів США до трансформації системи міжнародних відносин

Трансформація сучасної системи міжнародних відносин, зумовлена розпорошенням глобальної могутності, прискоренням технологічного прогресу та зростанням кількості акторів зі значним впливовим потенціалом, поставила перед Сполученими Штатами завдання глибинного перегляду власних стратегічних пріоритетів. На рубежі XXI століття США залишалися беззаперечним світовим лідером у військовій, економічній та ідеологічній площинах, формуючи архітектуру ліберального світопорядку. Однак поступовий перехід від однополярності до поліцентричності, зростання ревізіоністських амбіцій держав-конкурентів та посилення нестабільності у глобальному масштабі поставили під сумнів сталість попередніх стратегічних настанов. У цих умовах відбувається цілеспрямована адаптація американської зовнішньополітичної доктрини та практики до нової конфігурації міжнародної системи.

Ключовою зміною, що визначає трансформацію стратегічних підходів США, є переосмислення природи глобальної конкуренції. Якщо у 1990–2000-х роках головним викликом вважалися транснаціональні загрози — тероризм, розповсюдження зброї масового ураження, гуманітарні кризи, — то у 2010–2020-х роках пріоритет змістився до міждержавного суперництва між великими потугами. У стратегічних документах США починає послідовно фіксуватися теза про те, що саме національні держави, передусім Китай та Росія, становлять головний виклик довгостроковим інтересам Вашингтона. Це означає повернення логіки «балансу сил» у американську політику та

активізацію зусиль із формування нових міжнародних конфігурацій стримування [92].

Адаптація американських стратегічних пріоритетів проявляється насамперед у переорієнтації на Індо-Тихоокеанський регіон, який дедалі чіткіше визначається як центр економічної та геополітичної динаміки світу. Зростання військових і технологічних можливостей Китаю, його претензії на регіональне домінування та прагнення змінити правила міжнародної взаємодії стимулюють США до зміцнення системи альянсів і партнерств у цьому макрорегіоні. Таким чином, формування оновленого стратегічного контуру — зокрема через розвиток QUAD, AUKUS, розширення безпекової співпраці з Японією, Південною Кореєю та Філіппінами — стає основою політики стримування Китаю. При цьому Вашингтон намагається не лише утримувати власну військову перевагу, а й вибудовувати мережеву систему взаємодії, що розподіляє відповідальність між союзниками та підвищує стійкість до потенційних загроз.

Іншим виміром адаптації є посилення уваги США до трансформацій, пов'язаних із розвитком критичних та проривних технологій. Інновації у сферах штучного інтелекту, квантових обчислень, гіперзвукових технологій, кібербезпеки та біотехнологій стають полем жорсткого глобального суперництва. Американська стратегія дедалі активніше поєднує традиційні інструменти зовнішньої політики з заходами технологічного регулювання, економічного стримування та стимулювання інновацій всередині країни. Зокрема, експортний контроль, обмеження для технологічних інвестицій, захист ланцюгів постачання напівпровідників та інших критичних товарів слугують інструментами забезпечення національної безпеки у нових умовах. Таким чином формується цілісна політика «технологічного захисту», спрямована на недопущення зміцнення стратегічних конкурентів за рахунок американських наукових і промислових ресурсів.

Суттєвою складовою оновлення стратегічних пріоритетів виступає модернізація американської системи союзів. США намагаються адаптувати

механізми колективної безпеки до нових реалій, стимулюючи союзників до збільшення оборонних витрат, поглиблення промислової кооперації, уніфікації стандартів озброєнь та створення спільних оперативних спроможностей. При цьому Вашингтон переходить від традиційного «патерналістського» моделювання безпеки до формування багаторівневих партнерств, де відповідальність за регіональну стабільність розподіляється між кількома акторами. Прикладом такої трансформації є роль НАТО у контексті російської агресії проти України, що стала катализатором активізації альянсу, перегляду його концептуальних засад та зміцнення військової присутності США у Європі [93].

Паралельно Вашингтон розширює інструментарій впливу в економічній сфері. Якщо раніше зовнішньоекономічна політика США значною мірою базувалася на просуванні глобальної лібералізації торгівлі, то тепер акцент зміщується на забезпечення економічної безпеки та стійкості [94]. Відбувається переоцінка ролі глобальних ланцюгів постачання, диверсифікація торговельних партнерств, посилення моніторингу стратегічних інвестицій. США використовують економічні та фінансові важелі для формування сприятливих умов глобальної конкуренції, поєднуючи дипломатичні інструменти з регуляторними та санкційними механізмами. Застосування санкцій та екстериторіальних норм американського права дедалі чіткіше виступає елементом забезпечення геополітичних інтересів [95].

Важливою характеристикою адаптації американської стратегії є переосмислення ролі «м'якої сили» та демократичних цінностей. Хоча просування демократії втрачає функцію універсального зовнішньополітичного принципу, воно залишається інструментом легітимізації американського лідерства, особливо в умовах конкуренції з авторитарними моделями розвитку. США намагаються поєднати прагматизм із ціннісним підходом, використовуючи демократичні стандарти для формування коаліцій держав, що поділяють подібні політичні та інституційні

засади. Такі коаліції розглядаються як альтернатива універсальним, але дедалі менш ефективним механізмам глобального врядування [96,с.135].

Не менш значущою є адаптація США до посилення ролі неглобальних, але регіонально впливових держав — Індії, Туреччини, Саудівської Аравії, Бразилії та інших. Зміна їхнього статусу в міжнародній системі вимагає гнучкіших дипломатичних підходів, здатності враховувати регіональні пріоритети та балансувати між власними стратегічними інтересами та інтересами партнерів, які не завжди є формальними союзниками. У цьому контексті Вашингтон дедалі частіше застосовує модель багатовекторної зовнішньої політики, спрямованої на забезпечення впливу в різних регіонах без надмірної прив'язки до жорстких альянських зобов'язань [97].

Трансформація сучасної системи міжнародних відносин, зумовлена розпорошенням глобальної могутності, прискоренням технологічного прогресу та зростанням кількості впливових акторів, поставила перед Сполученими Штатами завдання комплексного оновлення власної зовнішньополітичної стратегії. В умовах переходу від однополярної до поліцентричної моделі світопорядку, де зростає роль Китаю, посилюються регіональні потуги та ускладнюються ланцюги глобальної взаємозалежності, США змушені шукати нові інструменти збереження лідерства. На цьому тлі особливо показовою є поява та подальша інституціоналізація трампівської політичної парадигми, яка внесла у процес адаптації стратегічних пріоритетів США [98].

У традиційній логіці американської зовнішньої політики ХХ–початку ХХІ століття домінувало прагнення підтримувати глобальну стабільність через багатосторонні інститути та систему союзів. Однак трампівський підхід, що отримав назву «America First», став кроком до радикального переосмислення ролі США у світі. Він виходив із припущення, що попередні моделі міжнародної взаємодії надмірно обтяжують Вашингтон фінансовими та безпековими зобов'язаннями, не приносячи адекватної вигоди американським національним інтересам. Ця логіка спричинила істотні

корективи у стратегічних пріоритетах та вплинула на процес адаптації політики США до нових глобальних реалій [99].

Одним з ключових аспектів трампівського впливу став перегляд концепції союзів. На відміну від традиційної позиції, що розглядала систему альянсів як основу американського міжнародного лідерства, адміністрація Дональда Трампа наголошувала на необхідності перерозподілу тягаря колективної оборони на користь союзників. Хоча такий підхід спричинив напруженість у відносинах із країнами НАТО, він водночас став каталізатором внутрішніх реформ у самому Альянсі, прискорив збільшення оборонних бюджетів європейських держав і підштовхнув їх до більшої автономності у питаннях безпеки. Таким чином, хоча трампівська політика й створила ризики для трансатлантичної довіри, вона одночасно сприяла появі тенденцій, які згодом були інтегровані у ширшу американську стратегію адаптації.

В Індо-Тихоокеанському регіоні трампівська адміністрація заклала основу сучасної американської політики стримування Китаю. Саме у цей період Китай був офіційно визначений як головний стратегічний конкурент — зміна, яка стала фундаментальною для всього подальшого стратегічного планування США. Торговельні війни, введення масштабних тарифів на китайські товари, обмеження щодо технологічної кооперації та інвестицій створили доктринальне підґрунтя для політики «економічної сегментації», що триває й надалі. Важливо, що ці кроки мали не ситуативний, а структурний характер, і тому стали базою для формування нових поколінь стратегічних документів, спрямованих на захист критичних технологій та скорочення залежності від китайських виробничих ланцюгів [101].

Особливо значущим є вплив трампівської політики на трансформацію підходів США до глобалізації. Якщо протягом попередніх десятиліть США виступали ключовим драйвером лібералізації торгівлі та відкритих ринків, то політика адміністрації Трампа продемонструвала зростання скепсису щодо інтеграційних процесів, які, на її думку, послаблювали конкурентні позиції американської економіки. Вихід США з Транстихоокеанського партнерства,

перегляд NAFTA, критика СОТ та перехід до двостороннього формату переговорів стали відображенням нового підходу, що віддає пріоритет національним економічним інтересам над глобальними зобов'язаннями. У результаті адаптація стратегічних пріоритетів США почала набувати виразного економічно-націоналістичного виміру, у якому зовнішня політика дедалі частіше перетинається з індустріальною, торговельною та інноваційною політиками [102].

Окремої уваги заслуговує вплив трампівського політичного стилю на інструменти американської «м'якої сили». Підхід, що робив акцент на транзакційності міжнародних відносин, суперечив традиційній для США риторичі ціннісного лідерства. Це призвело до певного зниження привабливості американської моделі у ряді регіонів. Водночас критичне переосмислення ролі «м'якої сили» змусило Вашингтон шукати нові комунікаційні й політичні формати, що поєднують прагматизм з інституційною підтримкою демократії та верховенства права. Таким чином, хоча трампівська політика послабила ціннісну складову зовнішньої політики США, вона водночас створила підґрунтя для появи оновленої, більш гнучкої моделі демократичного позиціонування, яка враховує реалії глобальної конкуренції [103].

Суттєвим є також вплив трампівського підходу на внутрішню основу американської зовнішньої політики. Акцент на національному виробництві, відродженні промислових потужностей, протекціонізмі та підтримці стратегічних секторів економіки став одним з основних внутрішніх вимірів адаптації до нестабільного світового середовища. Своєю чергою це визначило нові напрями технологічної політики США — від стимулювання розвитку напівпровідникової індустрії до підтримки наукомістких виробництв. Хоча подібні заходи активізувалися вже при наступних адміністраціях, їх концептуальні засади були закладені саме в період трампівського політичного домінування [104].

Трамівська політика істотно вплинула на процес адаптації стратегічних пріоритетів США. Вона привнесла елементи ревізіонізму щодо багатосторонніх інститутів, сприяла переорієнтації на більш жорстку конкуренцію з Китаєм, актуалізувала питання економічного протекціонізму та трансформувала уявлення про роль США у глобальній архітектурі безпеки. Попри різноспрямованість та часто суперечливий характер цих змін, їхня сукупність створила нове стратегічне підґрунтя, у межах якого Сполучені Штати нині вибудовують довгострокову політику глобального лідерства. Саме трамівський період став точкою, що прискорила американську адаптацію до поліцентричного світопорядку, надавши їй не лише нових інструментів, але й нового ідеологічного напрямку, який продовжує впливати на американську зовнішню політику незалежно від зміни адміністрацій.

Узагальнюючи, адаптація стратегічних пріоритетів США до трансформації міжнародної системи має комплексний характер. Вона охоплює перегляд базових уявлень про природу глобальної конкуренції, модернізацію системи альянсів, формування нової технологічної та економічної політики, а також зміцнення інструментів політичного впливу. Сполучені Штати прагнуть зберегти статус провідної світової сили, але в умовах, коли глобальна структура влади стає дедалі фрагментованішою, це вимагає від Вашингтона не лише нарощування власних спроможностей, а й уміння конструювати стійкі та гнучкі формати міжнародної взаємодії. Саме така багатовимірна адаптація визначатиме можливості США у формуванні нового світопорядку протягом найближчих десятиліть.

3.2. Вектори зовнішньополітичного впливу США в умовах зростаючої геополітичної конкуренції

У 2025 році зовнішньополітична стратегія Сполучених Штатів Америки чітко формується під знаком посиленої конкуренції з провідними глобальними гравцями — передусім Китайська Народна Республіка (КНР), а також

державами, які підтримують або співпрацюють із нею, з огляду на регіональні конфлікти, гібридні загрози, економічні розломи та технологічну суперництво. Цей контекст змушує Вашингтон нарощувати вплив через багатовимірні, взаємопов'язані інструменти — від економічного та технологічного тиску до безпекової координації із союзниками.

По-перше, одним із найважливіших векторів стає економічно-технологічний державний склад (economic statecraft). Уже в 2025 р. США суттєво посилили експортні обмеження та контроль над технологіями, які вважаються критично важливими для національної безпеки та довгострокового технологічного лідерства. У доповіді, підготовленій 2025 року, відзначено, що пріоритетом є збереження американської переваги в таких технологіях, як штучний інтелект (AI), квантові комунікації і обчислення, біотехнології. Конкретним проявом такої політики стало розширення списку компаній, проти яких застосовано експортні обмеження або санкції, з метою перешкодити потенціальному військово-промислового або технологічному переорієнтуванню супротивників.

Тісно пов'язано з цим — перебудова глобальних ланцюгів постачання, задля зменшення залежності від економічних конкурентів. Нові розлади, спричинені пандемією, війною в Європі, а також торговельним і технологічним конфліктом між США і Китаєм, призвели до перегляду структури глобальних ланцюгів доданої вартості (GVC). Згідно з останніми дослідженнями, США прагнуть перемістити важливі елементи виробництва та постачання у дружні або контрольовані зони, щоб зменшити вплив зовнішніх шоків [105].

Другий важливий напрям — торговельна та митна політика як засіб зовнішньополітичного тиску і регулювання конкурентних відносин. Наприкінці 2025 року адміністрація США під керівництвом Дональда Трампа оголосила про введення 100% мит для імпорту китайських товарів та нових обмежень на експорт критичного програмного забезпечення. Ці заходи слугують не лише як відповідь на економічну конкуренцію, а й як інструмент

стратегічного тиску, що може змусити партнерів і противників переглянути свої ланцюги поставок, структуру виробництва або політичні орієнтири. Водночас, така політика стимулює країни типу Китаю шукати альтернативні ринки чи постачальників, що загрожує довготерміновій стабільності традиційних торговельних схем.

Третій вектор — коаліційна і альянсна дипломатія — посилення безпекових і політичних зв'язків із союзниками та партнерами в різних регіонах. За даними авторів аналізу зовнішньої політики США, організація альянсів і стратегічних партнерств стає критично важливою на тлі зростаючих загроз, включно із кібератаками, регіональними конфліктами, розповсюдженням сенситивних технологій чи військових комплектуючих. Цей напрям часто супроводжується активним залученням союзників до формування нових рамок безпеки, санкцій, технологічних стандартів — з метою виступати спільно проти геополітичних суперників і зменшувати простір для самостійних маневрів противника [106].

Четвертий — гібридна безпека та превентивні заходи проти технологічних та оборонних загроз. У 2025 році, згідно з оцінками американської розвідки, до ключових загроз, що потребують реагування, відносяться розвиток ракетних, ядерних, космічних, кібер- і біотехнологій у країнах-суперниках. У відповідь — США активізують експортні заборони на dual-use товари, збільшують контроль над продажем передових технологій, зміцнюють оборонні альянси, а також використовують дипломатичний та економічний тиск на тих, хто може передавати або використовувати такі технології для військових або репресивних цілей [107].

Нарешті, п'ятий — прагматична концепція «перезавантаження світового порядку» під американським лідерством, яка передбачає не обов'язково використання жорстких антагоністичних методів, а гнучке поєднання економічних, технологічних, дипломатичних і безпекових інструментів з урахуванням багатовимірності сучасного міжнародного середовища. У рекомендаціях для Конгресу США пропонується створення єдиного органу,

відповідального за «економічне державне управління» (economic statecraft), який координував би експортні обмеження, контроль ланцюгів поставок, інвестиції у критичні технології й координацію з партнерами [108].

Такий підхід дозволяє гнучкіше реагувати на багатомірні виклики — економічні, технологічні, геополітичні — і підтримувати вплив без прямого військового втручання, що у 2025-му стає дедалі важливішим у контексті зростаючої множинності глобальних центрів сили.

Отже, 2025 рік демонструє, що США формують свою зовнішньополітичну стратегію як багатошарову мережу впливу — де ключову роль відіграють економічно-технологічні інструменти, контроль за глобальними ланцюгами постачання, торгівельна політика, альянсна дипломатія і превентивна безпекова оптика. Такий комплексний підхід спрямований на збереження американського провідного статусу у світі за умов, коли конкуренція за технології, ринки, союзників і стратегічні ресурси стає жорсткішою, а міжнародна система — дедалі більш багатополлярною.

У 2025 році Сполучені Штати реалізують перелічені стратегічні вектори через конкретні регіональні та інструментальні рішення, що формують оновлену конфігурацію американського впливу. В Азійсько-Тихоокеанському регіоні Вашингтон значно посилює координацію з Японією, Південною Кореєю, Філіппінами та Австралією, які стають ключовими елементами стримування Китаю. Розширення американської військової присутності на Філіппінах, відновлення спільних навчань і поглиблення оборонних угод виступають сигналом про готовність США інституціоналізувати стримування в регіоні. Паралельно Вашингтон активно просуває ініціативи з розвитку інфраструктури та інвестицій, які є альтернативою китайському «Поясу і шляху», намагаючись позбавити Пекін монополії на інфраструктурний вплив у країнах Південно-Східної Азії [109].

В європейському напрямі ключовим пріоритетом залишається підтримка України та забезпечення обороноздатності НАТО. США продовжують ініціювати пакети військової допомоги, інтеграцію оборонних виробництв, а

також релокацію частини складових оборонних ланцюгів постачання на територію союзників. Для Вашингтона це не лише підтримка партнерів, а й спосіб створенню нової архітектури європейської безпеки, в якій Сполучені Штати відіграють роль незамінного стрижня. Прискорення підготовки українських пілотів на F-16, присутність американських радників і участь США у формуванні «коаліції далекобійних можливостей» демонструють, що американський вплив реалізується через конкретні оборонно-технологічні інструменти із довгостроковою логікою: наближення України до стандартів і оперативної сумісності НАТО унеможливорює повернення сфери впливу Росії в Європі [110].

У близькосхідному вимірі американський вплив проявляється через поєднання дипломатичного стримування, військової присутності та енергетичних важелів. США прагнуть утримати баланс між стримуванням Ірану та збереженням стабільності на енергетичних ринках. Вашингтон активізує співпрацю з Ізраїлем у сфері ПРО, ракетних технологій та кібербезпеки, а одночасно тисне на арабських партнерів — насамперед Саудівську Аравію та ОАЕ — інтегруватися в спільні регіональні механізми безпеки, які б діяли під американським «якорем» [111]. Усе це спрямовано на недопущення зміцнення осі Іран—Китай—Росія в регіоні, яка у 2025 році стає більш помітною через збільшення торгівлі, військових контактів та політичної координації цих держав.

На латиноамериканському напрямі вплив США відновлюється через боротьбу за цифровий суверенітет і технологічну інфраструктуру регіону. Вашингтон активізує програми з кіберзахисту, будівництва безпечних дата-центрів і модернізації телеком-мереж, пропонуючи країнам Латинської Америки альтернативу китайським технологічним корпораціям. Зростання інвестицій США у виробництво напівпровідників у Мексиці, а також зростання оборонної співпраці з Колумбією і Бразилією демонструє прагнення Вашингтона закріпитися у регіоні, який десятиліттями вважався сферою

американських привілеїв, але через зростання китайської присутності втратив однозначність [112].

В Африці американський вплив зосереджується на двох напрямках — безпеці та технологічній модернізації. Через розширення програми AFRICOM, співпрацю у сфері обміну розвідданими й боротьби з тероризмом, США намагаються стримувати посилення позицій Росії (зокрема через наймані структури та військові контракти) і водночас пропонувати африканським країнам інвестиційні та технологічні ініціативи, які водночас зменшують залежність континенту від китайського капіталу і цифрових платформ [113].

Надзвичайно важливим прикладом реалізації американського впливу в стає боротьба за контроль над критичними технологіями. США уже не обмежуються заборонаю експорту чипів чи обладнання до Китаю, а переходять до глобального формування стандартів у сферах AI, квантових технологій та біобезпеки. У цьому контексті активно залучаються партнери з Європейського Союзу, Південної Кореї, Канади та Австралії, створюючи нову «технологічну коаліцію демократій». Таке партнерство покликане перешкоджати створенню паралельних, потенційно ворожих до Заходу техносистем, які могли б сформувати альтернативний світовий порядок на основі авторитарних цифрових архітектур [115].

Таким чином, у 2025 році Сполучені Штати реалізують зовнішньополітичний вплив не через один домінуючий інструмент, а через комплекс синхронізованих дій: регіональна мілітарна та дипломатична активність, технологічна конкуренція, контроль за ланцюгами постачання, коаліційна дипломатія та превентивна безпекова інтеграція. Американська стратегія стає багатофокусною, гнучкою і водночас спрямованою на підтримання довгострокової переваги в умовах системного протистояння з Китаєм, а також його партнерськими державами.

Важливим маркером трансформації зовнішньополітичних векторів США залишається російсько-українська війна, яка від 2022 року перетворилася на один із головних драйверів переформатування глобальної безпеки. Для

Вашингтона ця війна стала критичним тестом здатності стримувати ревізіоністські держави, підтримувати стабільність у Європі й водночас протидіяти зближенню Росії та Китаю. У 2025 році Сполучені Штати продовжують розглядати Україну не лише як об'єкт підтримки, а як важливий елемент ширшої стратегії стримування, спрямованої на обмеження можливостей Росії, запобігання її військовій ескалації у суміжних регіонах та нейтралізацію потенційного доміно-дискурсу, який міг би підштовхнути Китай до силового сценарію проти Тайваню [117].

Безпекова допомога США Україні в 2025 році дедалі більше набуває системного оборонно-технологічного характеру. На зміну екстремим поставкам 2022–2023 років приходить інституціоналізована модель довгострокового оборонного партнерства. Вашингтон значно розширює програми підготовки українських сил, включно з авіаційними, кібернетичними та протиповітряними компонентами, що формує новий рівень оперативної сумісності між Україною і НАТО. Більш того, зростає обсяг американської участі у трансформації українського ОПК: США сприяють релокації виробництв, створенню спільних підприємств, модернізації систем логістики та відбудові оборонної інфраструктури у форматі, що відповідає стандартам західних країн. Це перетворює Україну на майбутній безпековий хаб Східної Європи та одночасно обмежує простір для російського військового маневру в довгостроковій перспективі [118].

Суттєвим елементом американського впливу є також координація багатонаціональних коаліцій. США у 2025 році зберігають ключову роль у функціонуванні коаліцій ППО, артилерійської, бронетанкової та далекобійної підтримки, а також у формуванні інтелектуального та технологічного забезпечення української армії. Американські розвідувальні можливості, супутникові дані, системи раннього попередження, а також інтеграція України в західні інформаційно-аналітичні мережі створюють нову якість української оборони, яка становить суттєвий чинник стримування російських операцій. Водночас такі дії демонструють союзникам, що США здатні одночасно вести

інтенсивну підтримку України та розгортати зусилля зі стримування Китаю в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні [119].

Важливою частиною ролі США у 2025 році стає конкурентність із Росією у сфері глобального позиціонування. Москва намагається використати війну для демонтажу впливу США в таких регіонах як Африка, Близький Схід, Латинська Америка, де вона просуває власні наративи щодо нібито «антизахідного повороту» глобального Півдня. У відповідь Вашингтон активізує дипломатичні зусилля, спрямовані на формування спільних позицій із ключовими державами Глобального Півдня, підкреслюючи, що російсько-українська війна є не регіональним конфліктом, а прецедентом, що визначає правила поведінки держав у XXI столітті. Така дипломатія підкріплюється інвестиційними та технологічними ініціативами, які США використовують для конкурування з російськими та китайськими спробами закріпитися у країнах, що розвиваються.

США також відіграють ключову роль у санкційно-економічному стримуванні Росії. Відбувається зміцнення коаліційного контролю за обходом санкцій, зокрема через регулювання експорту dual-use товарів, обмеження доступу Росії до західних технологій і впровадження вторинних санкцій проти компаній третіх країн, що сприяли російському ВПК. Це відображає новий підхід США до економічної безпеки: боротьба з російською агресією розглядається не лише як регіональна криза, а як фронт глобальної технологічної та промислової конкуренції [120].

Таким чином, у 2025 році роль США в російсько-українській війні виходить далеко за межі підтримки України як союзника. Вона стає центральним елементом американської стратегії збереження глобальної стабільності, стримування ревізіоністських держав, зміцнення міжнародних безпекових режимів та переорієнтації світової системи у бік демократичних, передбачуваних норм. Український чинник інтегрується у ширшу архітектуру зовнішньополітичного впливу США, стаючи одним із ключових інструментів

утримання американського лідерства у світі, що стрімко рухається до багатополярності та посилення міжнародної конкуренції.

3.3. Стратегічні перспективи зовнішньої політики США в умовах динамічних геополітичних змін

Стратегічні перспективи зовнішньої політики Сполучених Штатів формуються в умовах глибокої перебудови світового порядку, який характеризується зростанням кількості центрів сили, трансформацією технологічного середовища, посиленням ревізійністських держав та фрагментацією міжнародних інституцій. Вашингтон стикається з необхідністю переосмислення свого лідерства у світі, що дедалі менше нагадує умовну однополярність початку 2000-х років і все більше тяжіє до конкурентної багатополярності. У цьому контексті зовнішня політика США набуває рис стратегічної адаптивності, в якій пріоритетами стають не лише оборонно-безпекові аспекти, а й технологічне домінування, захист економічних інтересів, управління критичними ланцюгами постачання та формування глобальних коаліцій для стримування противників.

Перспективи американської політики в найближчі роки визначаються насамперед посиленням технологічної конкуренції, яка стає головним структуроутворюючим фактором глобальної політики. США прагнуть зберегти контроль над ключовими інноваційними секторами, такими як штучний інтелект, квантові технології, військові системи нового покоління та біотехнології, що формують основу майбутньої військової, економічної та політичної сили держав. У цьому контексті пріоритетним стратегічним завданням є інституційна консолідація механізмів економічного державного управління, що дозволяє централізовано координувати політику експортного контролю, інноваційного розвитку, інвестиційних обмежень і технологічної кооперації з союзниками. Таким чином, США поступово переходять від моделі вільного ринку до моделі керованої стратегічної економіки, у межах

якої питання національної безпеки тісно інтегровані у промислову та наукову політику [121].

Іншим ключовим напрямом стратегічного бачення США стає формування розгалуженої мережі коаліцій, здатних забезпечити колективне стримування основних супротивників. Вашингтон дедалі активніше створює гнучкі багатосторонні партнерства в Азії, Європі та глобальному Півдні, намагаючись компенсувати ерозію традиційних інституцій колективної безпеки. Якщо НАТО зберігає роль головного військово-політичного інструменту США в Європі, то в Азії Вашингтон робить ставку на комбінацію двосторонніх союзів і нових мінілатеральних форматів, таких як QUAD або AUKUS. Такі партнерства дозволяють адаптуватися до різнорівневості загроз, розподіляти тягар безпеки між союзниками і розширювати американську присутність у регіонах, де конкуренція з Китаєм набуває визначального значення для глобальної політики наступного десятиліття.

У стратегічному вимірі особливе значення для США має російсько-українська війна, яка не лише визначає майбутнє європейської безпеки, а й стає критичним елементом глобальної боротьби за норми та принципи міжнародного порядку. Підтримка України у 2025 році розглядається Вашингтоном як частина ширшої стратегії запобігання глобальній ревізії кордонів силою та недопущення створення прецеденту, який може надихнути інші авторитарні режими на подібні дії. Перспективно Сполучені Штати мають намір інституціоналізувати оборонне партнерство з Україною, закріпивши його у форматі довгострокових угод, що передбачатимуть надання військової техніки, доступ до інтелектуальних ресурсів, модернізацію українського оборонного сектору та інтеграцію в євроатлантичний безпековий простір. Таким чином, стратегічна роль України у перспективі не обмежуватиметься спротивом російській агресії, а трансформуватиметься у функцію стабілізаційного елементу в Центрально-Східній Європі [122].

У ширшому контексті США прагнуть адаптувати свою політику до реалій зростаючої глобальної нестабільності, яка охоплює не лише військові загрози,

а й системні виклики — енергетичну турбулентність, кліматичні катастрофи, кібер- та інформаційні атаки, масовий розвиток дестабілізуючих технологій. Це змушує Вашингтон зміцнювати резильєнтність власної інфраструктури, захищати критичні галузі економіки й одночасно створювати міжнародні механізми реагування на мультипліковані кризи. Стратегічно важливим напрямом є формування глобальних стандартів кібербезпеки, управління цифровими технологіями й етичного використання штучного інтелекту, де США прагнуть виступати не лише регулятором, а й архітектором нових правил.

Суттєвим стратегічним викликом стає посилення конкуренції на глобальному Півдні, де Китай, Росія, Іран і низка регіональних акторів намагаються запропонувати альтернативні формати політико-економічної співпраці. У відповідь США формують довгострокові інвестиційні програми, спрямовані на зміцнення інфраструктури, розвиток виробництв і цифрових систем безпеки у країнах Африки, Латинської Америки та Південної Азії. Перспективно Вашингтон має намір не просто стримувати вплив конкурентів, а створювати стійкі партнерські екосистеми, засновані на взаємозалежності, економічній вигоді та безпековому співробітництві. Таким чином, зовнішня політика США поступово переходить від логіки лідерства через контроль до лідерства через взаємодію [123].

Стратегічні перспективи американської політики також визначаються внутрішніми чинниками, зокрема необхідністю підтримувати суспільний консенсус щодо ролі США у світі, збільшувати оборонний бюджет, модернізувати військово-промисловий комплекс і водночас балансувати між інтервенціонізмом та ізоляціоністськими тенденціями, що періодично посилюються у американському політичному дискурсі. Успішність зовнішньої політики США у найближчому десятилітті значною мірою залежатиме від того, наскільки ефективно Вашингтон поєднає внутрішнє оновлення із зовнішньою активністю, перетворивши інноваційний потенціал та економічні ресурси на реальні важелі глобального впливу.

Таким чином, стратегічні перспективи зовнішньої політики США у 2025 році визначаються комплексом взаємопов'язаних чинників: необхідністю збереження технологічного лідерства, формуванням гнучких коаліцій, протидією ревізійністським державам, включно з Росією та Китаєм, зміцненням трансатлантичного і транстихоокеанського партнерства, а також активною участю у розбудові нових глобальних правил і стандартів. США прагнуть утвердити модель лідерства, яка не ґрунтується виключно на військовій силі, а спирається на технологічні інновації, економічну інтеграцію та коаліційні механізми, що дозволяють забезпечувати стабільність у світі, що переживає найглибшу трансформацію з часів завершення холодної війни.

Таблиця 3.1

Сценарії та параметри трансформації зовнішньої політики США

Сценарій	Характеристика	Основні пріоритети	Інструменти реалізації	Можливі ризики та виклики
1. Активне глобальне лідерство	США зберігають і посилюють свій статус світового гегемона, активно впливають на глобальні процеси та формують міжнародні правила	Зміцнення військової потуги, лідерство у глобальній економіці, просування демократії та прав людини	Міжнародні альянси (НАТО, партнерства в Азії), економічні санкції, торговельні преференції, «м'яка сила»	Високі витрати на військову присутність, протидія з боку інших великих держав, дипломатична ізоляція у разі односторонніх рішень
2. Регіональне лідерство та багатостороння кооперація	США концентруються на підтримці стратегічних альянсів та багатосторонніх угод, зменшуючи глобальні амбіції	Підтримка стабільності через регіональні союзи, економічне співробітництво, боротьба з регіональними конфліктами	Угоди про вільну торгівлю, військові бази та навчання, дипломатичні форуми, технологічне співробітництво	Може зменшити глобальний вплив, залежність від партнерів у кризових ситуаціях
3. Внутрішньо економічний та безпековий фокус	США обмежують активну міжнародну діяльність,	Стимулювання економічного зростання, модернізація інфраструктури,	Зменшення участі у багатосторонніх організаціях,	Зниження глобального впливу, втрата стратегічних альянсів,

	фокусує на внутрішньому розвитку та національній безпеці	технологічна автономія, безпека кордонів	торговельний протекціонізм, модернізація збройних сил	посилення ролі конкурентів на світовій арені
4. Технологічне та економічне домінування	США використовують інновації, цифрові технології та економічні важелі для глобального впливу без активної військової експансії	Лідерство у цифровій економіці, контроль над критичною інфраструктурою, вплив на світові фінансові ринки	Інвестиції у високі технології, контроль за критичною інфраструктурою, санкції, глобальні технологічні альянси	Ризик технологічної конкуренції з Китаєм та ЄС, кіберзагрози, соціальна нерівність
5. Гнучкий баланс глобальної та регіональної присутності	Комбінований сценарій: США стратегічно адаптуються до змін міжнародної системи, обираючи активність лише у ключових питаннях	Баланс військових, економічних та дипломатичних інтересів; гнучке реагування на глобальні виклики	Стратегічні альянси, економічна дипломатія, обмежене військово-втручання, участь у міжнародних інститутах	Може бути складно координувати глобальні та регіональні інтереси, ризик непослідовності політики
6. Превентивне стримування суперників	Основний фокус на протидії стратегічним суперникам (Китай, Росія) та формуванні глобального балансу сил	Військове та економічне стримування суперників, контроль над критично важливими регіонами, підтримка союзників	Санкції, військові альянси, технологічні обмеження, дипломатичний тиск	Можливі конфлікти з великими державами, гонка озброєнь, економічні втрати через санкції

Складено автором

Довгострокові стратегічні перспективи зовнішньої політики США нерозривно пов'язані з питанням збереження економічного лідерства, яке традиційно становить фундамент американського глобального впливу. У 2025 році Вашингтон дедалі активніше переосмислює механізми економічної присутності у світі, розуміючи, що глобальне зростання кількості конкурентів, розвиток альтернативних фінансових систем, зростання ролі юані та інтенсифікація регіональних економічних блоків ставлять під сумнів

традиційну домінацію долара та американських корпорацій. Для США надзвичайно важливо залишатися центром світової фінансової системи, адже саме це забезпечує спроможність запроваджувати міжнародні санкції, формувати правила глобальної торгівлі та проектувати вплив у стратегічно важливі регіони.

Економічне лідерство США у найближчій перспективі базуватиметься на одночасному розвитку кількох ключових напрямів. Першим серед них є контроль над критичними технологіями, які не лише визначають рівень промислової конкурентоспроможності, а й формують основу геоекономічної влади. Американські технологічні гіганти разом із державними інституціями активно працюють над розвитком штучного інтелекту, квантових систем, біоінженерії, напівпровідникових технологій та космічної інфраструктури — сфер, які здатні зробити США центром глобальних технологічних процесів протягом кількох наступних десятиліть. У перспективі ці галузі стають новим інструментом міжнародного впливу, адже можливість формувати глобальні стандарти у сфері кібербезпеки, біомедичних досліджень чи комунікацій базується на домінуванні у виробництві технологій, без яких не може функціонувати сучасна світова економіка.

Другим напрямом, що визначає майбутнє економічного лідерства США, є трансформація глобальних ланцюгів постачання. У 2025 році американська політика *friend-shoring* поступово перетворюється на структурний принцип формування нової економічної архітектури. США прагнуть скоротити критичну залежність від китайських виробничих потужностей, водночас розвиваючи виробничі хаби в Мексиці, Канаді, Південній Кореї, Індії та низці країн Південно-Східної Азії. Така перебудова не лише мінімізує ризики зовнішніх шоків, а й створює нові можливості для американського експорту технологій і стандартів. Устраняючи вразливість ланцюгів постачання, США водночас розширюють свій вплив, адже економічні зв'язки з партнерами перетворюються на інструмент стратегічної інтеграції.

Третім важливим аспектом є збереження долара як провідної світової резервної валюти. У 2025 році зростає конкуренція з боку альтернативних систем розрахунків, передусім китайської моделі розрахунків у юанях та ініціативи окремих країн створювати незалежні фінансові механізми. Проте довгострокові перспективи свідчать, що американська фінансова система з її капіталізацією, ліквідністю, інституційною стабільністю та глибоким фондовим ринком залишається ключовим магнітом для міжнародного капіталу. США активно посилюють цей статус через модернізацію фінансового регулювання, розвиток цифрових доларових платформ і боротьбу з використанням криптовалют для обходу санкцій. Це забезпечує Вашингтону здатність впливати на міжнародні торговельні потоки та фінансові операції навіть у найскладніших геополітичних умовах.

Важливе місце у перспективній економічній стратегії США займає розширення присутності на глобальному Півдні, який перетворюється на ключове поле конкуренції. Вашингтон інвестує у розвиток інфраструктури, «зелених» технологій, цифрових комунікацій, а також у зміцнення соціально-економічної стійкості країн Африки, Південної Азії та Латинської Америки. Американський підхід акцентує на створенні стійких партнерських відносин, що базуються на економічній взаємовигоді та інвестиційних гарантіях. Це протиставляється китайській моделі кредитної залежності або російській практиці ресурсно-безпекового впливу. У перспективі така політика дозволить США сформувати глобальні економічні блоки, які підтримуватимуть американські стандарти та технологічні екосистеми.

Економічне лідерство США також залежатиме від внутрішньої модернізації інфраструктури та промисловості. У 2025 році Вашингтон прагне зміцнити виробничу базу, інвестуючи у відновлення промислових центрів, розвитку транспортної мережі, розширення доступу до висококваліфікованої робочої сили та інноваційних кластерів. Модернізація американської економіки розглядається як необхідна умова для збереження

конкурентоспроможності у світі, де держави, що розвиваються, демонструють стрімкий технологічний ривок.

У підсумку перспективи економічного лідерства США у найближче десятиліття значною мірою визначатимуть їхню здатність адаптуватися до глобальних перетворень, підтримувати інноваційність, формувати нові економічні альянси, утримувати долар у центрі світової фінансової системи та одночасно зміцнювати внутрішні економічні структури. У цих умовах зовнішня політика США ставатиме дедалі тісніше інтегрованою з економічною і технологічною стратегією держави, що дозволить їй зберігати провідну роль у світовому порядку, який зазнає системних трансформацій.

Перспективи дипломатичного лідерства Сполучених Штатів у найближчому десятилітті визначаються комплексом системних викликів, що охоплюють трансформацію міжнародних інститутів, посилення конкурентних центрів сили, перегляд глобальних норм поведінки держав і наростання фрагментації світового порядку. У цих умовах дипломатія США еволюціонує у напрямі багаторівневого та поліцентричного впливу, який поєднує традиційне лідерство у міжнародних організаціях із створенням нових форматів коаліційної взаємодії, що дозволяють Вашингтону формувати порядок денний у регіонах і секторах, де конкуренти намагаються зміцнити власні позиції.

Стратегічною особливістю американського дипломатичного лідерства стає здатність інтегрувати інструменти жорсткої і м'якої сили у єдину архітектуру зовнішньої політики. У 2025 році США дедалі частіше застосовують «дипломатію можливостей», яка ґрунтується на економічних, інфраструктурних, інноваційних та безпекових ініціативах. Такий підхід дозволяє Вашингтону зміцнювати партнерства у критично важливих регіонах, створюючи альтернативу моделям співпраці, які пропонують Китай або Росія. У цьому контексті американська дипломатія прагне не лише до нормативного, а й до практичного лідерства, пропонуючи державам глобального Півдня

конкретні вигоди — інвестиції, оборонні гарантії, технологічну співпрацю, доступ до інноваційних ринків.

Суттєвим елементом майбутнього дипломатичного впливу США стає модернізація глобальних інституцій, які протягом останнього десятиліття втрачають ефективність через конкуренцію великих держав і зростання ролі регіональних альянсів. Сполучені Штати мають стратегічну мету — адаптувати ООН, СОТ, МВФ та інші інституції до нових геополітичних реалій, посилюючи їхню різнобічність і одночасно забезпечуючи власні національні інтереси. США використовуватимуть дипломатичні ресурси для зміцнення процедур, що обмежують можливості ревізіоністських держав блокувати рішення або створювати паралельні механізми міжнародної взаємодії, які формують альтернативні норми глобального управління.

У центрі перспектив американського дипломатичного лідерства залишається трансатлантична спільнота. США намагаються зберегти роль стратегічного координатора західного світу, підтримуючи єдність Європейського Союзу і НАТО у питаннях санкцій, оборони, енергетичної політики та відповіді на російську агресію. У майбутньому Вашингтон прагнучиме зміцнити інституційні рамки трансатлантичних відносин, посилюючи координацію у сфері технологій, кібербезпеки та критичних мінералів — сфер, де Європі бракує автономії. США, таким чином, позиціонують себе як незамінний елемент стратегічної стабільності Заходу.

У регіоні Індо-Тихоокеанського простору дипломатичне лідерство США визначатиметься здатністю поєднати стримування Китаю із формуванням позитивного порядку денного, який включатиме економічну інтеграцію, безпекове партнерство і координацію інфраструктурних проєктів. Вашингтон прагне відійти від виключно безпекової риторики, пропонуючи державам АСЕАН і Південної Азії альтернативні моделі розвитку, які ґрунтуються на прозорості, екологічності та довгостроковій вигоді на противагу китайським кредитно-інфраструктурним схемам. У перспективі це має розширити

дипломатичний маневр США у регіоні, де Китай продовжує посилювати як економічні, так і політичні позиції.

Окремим напрямом є дипломатичне управління глобальними кризовими процесами. США у найближче десятиліття прагнутимуть закріпити за собою роль ключового модератора у сфері кліматичної дипломатії, енергетичного переходу, біобезпеки, регулювання штучного інтелекту, кіберпростору та космічної діяльності. У цих сферах Вашингтон прагне формувати стандарти та «правила дорожнього руху», які визначатимуть поведінку держав у нових технологічних і екологічних реаліях. Така дипломатія заснована на поєднанні експертності, технологічного потенціалу та нормативного авторитету, що дозволяє США утримувати позицію архітектора глобальних процесів навіть у ситуації конкуренції з іншими центрами сили.

Важливою складовою перспектив дипломатичного лідерства США є формування стійких партнерств із країнами глобального Півдня. Вашингтон усвідомлює, що майбутнє міжнародного порядку значною мірою залежатиме від позицій Індії, Індонезії, Бразилії, ПАР, Саудівської Аравії та Нігерії — держав, які можуть відігравати роль «мовчазних арбітрів» у конфлікті між великими державами. Американська дипломатія дедалі більше орієнтуватиметься на створення широких коаліцій із залученням цих країн, пропонуючи їм доступ до нових ринків, інфраструктурних програм і технологічних рішень, що водночас забезпечує Вашингтону важелі впливу на ухвалення ними стратегічних рішень.

Таким чином, перспективи дипломатичного лідерства США у 2025–2030 роках ґрунтуватимуться на здатності Вашингтона адаптуватися до умов багатополярності, зміцнювати міжнародні інституції, формувати нові коаліції, модернізувати партнерства та встановлювати глобальні норми у сферах, що визначатимуть майбутній світовий порядок. Американська дипломатія дедалі більше набуватиме рис системного лідерства, яке поєднує нормативний вплив, економічні стимули, технологічні можливості та безпекові гарантії,

створюючи багатовекторну архітектуру глобального впливу, здатну забезпечити стабільність у період структурних геополітичних змін.

Висновки до третього розділу

1. США демонструють здатність гнучко переорієнтовувати свої стратегічні пріоритети відповідно до змін у глобальному середовищі. В умовах переходу міжнародної системи до багатополлярності Вашингтон поєднує прагнення зберегти лідерські позиції з необхідністю вибудовувати нову архітектуру партнерств, зокрема в Індо-Тихоокеанському регіоні та Європі. Посилення конкуренції з Китаєм та Росією, зростання ролі регіональних акторів і поява нових викликів — кіберзагроз, технологічної конкуренції, енергетичних та кліматичних ризиків — спонукають США до оновлення інструментарію зовнішньої політики, акцентування на інноваціях, колективній безпеці та розширенні дипломатичних коаліцій. У підсумку адаптація стратегічних пріоритетів США полягає у балансуванні між традиційним глобальним впливом і необхідністю відповідати на якісно нові виклики міжнародної системи.

2. Ключові вектори зовнішньополітичного впливу США формуються під впливом загострення глобального суперництва, насамперед із боку Китаю. Американська стратегія передбачає одночасне посилення дипломатичного, військово-політичного та економічно-технологічного інструментарію. В Індо-Тихоокеанському регіоні США реалізують політику стримування КНР через зміцнення альянсів (QUAD, AUKUS), тоді як у Європі актуалізують роль НАТО та підтримують безпекову стійкість партнерів, зокрема України. У сфері технологій США прагнуть зберегти домінування, розширюючи контроль над критичними ланцюгами постачання та інвестиціями у стратегічні інновації. Таким чином, зовнішньополітичний вплив Вашингтона дедалі більше ґрунтується на комплексному підході, що поєднує силові та

несилові важелі, спрямовані на утримання переваги в умовах інтенсивної геополітичної конкуренції.

3. Перспективи зовнішньої політики США визначатимуться здатністю держави адаптуватися до швидкоплинних викликів та підтримувати баланс між внутрішніми і зовнішніми пріоритетами. На тлі посилення суперництва великих держав США зосереджуватимуться на формуванні гнучких коаліцій, технологічному лідерстві, модернізації оборонних можливостей та розбудові мережі стратегічних партнерств. Зростатиме значення «м'якої сили» — демократичних цінностей, науково-технологічного потенціалу, економічної привабливості. Водночас США будуть змушені враховувати зростаючу автономію регіональних центрів сили, що робить багатосторонню дипломатію та стратегічну передбачуваність ключовими умовами ефективності їхньої політики. Загалом стратегічні перспективи Вашингтону полягають у поєднанні традиційної глобальної ролі з адаптацією до нової конфігурації світової системи, яка формується під впливом технологічних, геополітичних та безпекових трансформацій.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз зовнішньої політики США демонструє, що її суть полягає у комплексному поєднанні стратегічних, економічних та ідеологічних інтересів, спрямованих на забезпечення глобальної стабільності та підтримку власного впливу у світі. Ключові принципи включають пріоритет національної безпеки, захист економічних інтересів, підтримку демократичних цінностей та міжнародного права, а також здатність до гнучкого реагування на зміни глобальної ситуації. Формування зовнішньополітичних векторів здійснюється через інтеграцію інституційних (Конгрес, Державний департамент, Пентагон), адміністративних та дипломатичних механізмів, що забезпечують координацію між стратегічними цілями та оперативними діями. Реалізація цих векторів відбувається як через пряму дипломатію, так і через економічні та військові інструменти, що дозволяє США підтримувати статус глобального лідера та формувати правила міжнародного порядку, враховуючи як традиційні союзницькі відносини, так і партнерства у нових регіональних контекстах.

2. Дослідження зовнішньої політики США базується на поєднанні різних наукових підходів, серед яких ключовими є реалізм, лібералізм і конструктивізм. Реалістичний підхід дозволяє пояснити поведінку США через призму національної безпеки та боротьби за глобальні ресурси, тоді як ліберальний підхід акцентує увагу на міжнародних інститутах, кооперації та економічних зв'язках як факторах впливу. Конструктивістська перспектива допомагає досліджувати роль цінностей, ідеологій та образів «іншого» у формуванні зовнішньополітичних рішень. Методологічно застосовуються комплексні аналізи політичних документів, стратегічних концепцій, публічних заяв адміністрацій, а також кейс-стаді конкретних регіональних конфліктів. Використання системного підходу дозволяє оцінювати взаємозв'язок внутрішньополітичних процесів і міжнародного контексту, а порівняльний аналіз адміністрацій США дає змогу виділити тенденції та еволюційні зміни в зовнішній політиці.

3. Геополітичні пріоритети США в період адміністрації Трампа визначалися прагматичним підходом «Америка понад усе», який передбачав зменшення участі у багатосторонніх угодах, посилення двосторонніх переговорів та фокус на економічній вигоді від міжнародних взаємин. США продовжували грати ключову роль у формуванні нової системи міжнародної безпеки, акцентуючи на зміцненні НАТО, протидії стратегічним суперникам (Китаю та Росії), а також на забезпеченні контролю над критично важливими регіонами, такими як Близький Схід і Тихоокеанський регіон. Політичні рішення адміністрації Трампа демонстрували прагнення до переосмислення глобальних альянсів, підвищення ролі економічних санкцій та торгових преференцій як інструментів впливу, що істотно вплинуло на баланс сил у міжнародній системі і стимулювало формування нових центрів впливу поза традиційними блоками.

4. Реалізація зовнішньої політики США відбувається через поєднання економічних санкцій, торговельних угод, військової присутності та дипломатичних ініціатив. Економічні інструменти включають санкції, торговельні тарифи та стимулювання інвестицій у стратегічні регіони. Дипломатичні механізми охоплюють багатосторонні та двосторонні переговори, участь у міжнародних організаціях, укладання угод і підтримку партнерських альянсів. Ідеологічний вплив реалізується через пропаганду демократичних цінностей, гуманітарну допомогу та просування прав людини як елементу «м'якої сили». Такий комплексний підхід дозволяє США інтегрувати різні види впливу, одночасно реагуючи на безпекові, економічні та соціально-політичні виклики у світі, посилюючи свій глобальний авторитет і формуючи сприятливі умови для реалізації національних інтересів.

5. У контексті зростаючої геополітичної конкуренції США здійснюють адаптацію своїх стратегічних пріоритетів, посилюючи присутність у ключових регіонах, модернізуючи військові та економічні інструменти впливу та переосмислюючи союзницькі відносини. Ключові вектори зовнішньополітичного впливу включають стримування стратегічних

суперників (Китай, Росія), розвиток партнерств у Східній Азії, Близькому Сході та Європі, а також посилення ролі технологічної та економічної конкурентоспроможності. США активно використовують цифрові платформи, інноваційні технології та економічні санкції для забезпечення переваги в глобальному управлінні. Адаптація стратегічних пріоритетів дозволяє США залишатися гнучким актором, здатним оперативно реагувати на регіональні та глобальні виклики, при цьому зберігаючи вплив на формування міжнародної архітектури безпеки.

6. Перспективи зовнішньої політики США залежать від здатності інтегрувати традиційні стратегічні підходи з новими викликами глобальної політики, такими як технологічна конкуренція, кліматичні загрози та регіональні конфлікти. Можливі сценарії включають: 1) активне глобальне лідерство з посиленням військово-економічного та дипломатичного впливу; 2) фокус на регіональні альянси та багатосторонні угоди для збереження стратегічного балансу; 3) часткове зменшення глобальної присутності та перефокусування на внутрішньоекономічні та національні безпекові пріоритети.

В усіх сценаріях США залишаються ключовим гравцем на світовій арені, а їх стратегічна гнучкість і здатність до швидкої адаптації визначають ефективність впливу на міжнародну систему та стабільність глобального порядку в умовах зростаючої конкуренції між державами та регіональними центрами впливу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чомські Н., Робінсон Н. Дж. The Myth of American Idealism: How U.S. Foreign Policy Endangers the World / Н. Чомські, Н. Дж. Робінсон. – New York: Seven Stories Press, 2024. – 368 p.
2. Jones, S. G. Security in the Twenty-First Century: The United States and the World. New York: Oxford University Press, 2023. 450 p.
3. Campbell, K. M., Doshi, R. The Longer Telegram: Toward a New American China Strategy. The Atlantic Council. 2021. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/content-series/atlantic-council-strategy-paper-series/the-longer-telegram/>
4. The Future of U.S. Trade Policy. Ed. by J. H. Bergsten. Washington, D.C.: Peterson Institute for International Economics, 2022. 250 p.
5. Пайєтт Дж. Новий рівень партнерства: Україна та США у вирішальний момент. Міністерство закордонних справ України. URL: https://texty.org.ua/fragments/47613/Zvernenna_novogo_posla_SShA_do_ukraj_inciv-47613/
6. Allison, G. Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap? Boston: Houghton Mifflin Harcourt, 2017. 384 p.
7. Dueck, C. Reluctant Engagement: U.S. Policy and the International Order. New York: Oxford University Press, 2020. 272 p.
8. Блюм В. Rogue State: A Guide to the World's Only Superpower / В. Блюм. – Monroe: Common Courage Press, 2000. – 324 p.
9. Байден Дж. Звернення Президента США до Конгресу «Про стан справ у державі». Washington, D.C., 2024.
10. Чейні Д., Чейні Л. Exceptional: Why the World Needs a Powerful America / Д. Чейні, Л. Чейні. – New York: Simon & Schuster, 2015. – 448 p.
11. Fishman E. Chokepoints: American Power in the Age of Economic Warfare / E. Fishman. – New York: Oxford University Press, 2020. – 272 p.

12. Bipartisan Policy Center. *Rebuilding America's Diplomacy: A Guide for the Next Administration*. Bipartisan Policy Center. 2023. 50 p. URL: <https://bipartisanpolicy.org/report/rebuilding-americas-diplomacy>.
13. Layne, C. *The End of Illusions: American Foreign Policy and the Failure of Interventionism*. Austin: University of Texas Press, 2020. 464 p.
14. Lindy, J. *The Pivot: The Future of American Foreign Policy*. New Haven: Yale University Press, 2024. 360 p.
15. Ikenberry, G. J. *The Plot Against American Foreign Policy: Can the Liberal Order Survive?* *Foreign Affairs*. 2021. Vol. 100, No. 3. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/world/2021-04-20/plot-against-american-foreign-policy>.
16. Крижановська І. Ідейні основи формування зовнішньої політики США в сучасному світі / І. Крижановська. – Харків: ХНУ ім. В. Каразіна, 2022. – 58 с.
17. Kupchan, C. A. *Isolationism: A History of America's Efforts to Shield Itself from the World*. New York: Oxford University Press, 2020. 432 p.
18. Zhang, Y. *The China-US Rivalry in Geopolitical Perspective*. *Asian Survey*. 2022. Vol. 62, No. 3. P. 385–404.
19. Mearsheimer, J. J. *The Great Delusion: Liberal Dreams and International Realities*. New Haven: Yale University Press, 2018. 376 p.
20. Белєсков, Т.С. Еволюція американської зовнішньополітичної доктрини: від Обама до Байдена. Стратегічні пріоритети. 2022. № 3. С. 45–56.
21. Allison, G. *The New Thucydides Trap: Will Russia, China, and America Start a New Cold War?* Belfer Center. 2024. URL: <https://www.belfercenter.org/publication/new-thucydides-trap>.
22. Семів, Р. П. Політика США щодо НАТО: від скепсису до консолідації. Європейський простір. 2022. № 1 (55). URL: <http://europe-space.org.ua/article/view/256914>.
23. Roberts, Brad (ред.). *U.S. Foreign Policy After the Cold War*. Cambridge, MA: The MIT Press, 1992.

24. Stent, A. *Russia and Germany Reborn: Unification and the End of the Cold War*. Princeton: Princeton University Press, 2023. 560 p.
25. Drezner, D. W. *The System Worked: How the World Stopped Spiraling into Financial Crisis*. Oxford: Oxford University Press, 2014. 232 p.
26. Haass, R. *A World in Disarray: American Foreign Policy and the Crisis of the Old Order*. New York: Penguin Press, 2017. 288 p.
27. Executive Order on Securing the United States Supply Chain for Critical Minerals. Washington, D.C.: The White House, 2021.
28. Gaddis, J. L. *The Cold War: A New History*. New York: Penguin Press, 2005. 352 p.
29. Skidmore, D. *U.S. Foreign Policy and the End of the Cold War*. New York: Palgrave Macmillan, 2011. 248 p.
30. Грицак, Я. Глобальний контекст політики США. Український тиждень. 2023. № 45. С. 20–25.
31. National Security Strategy of the United States of America. Washington, D.C.: The White House, 2022. 48 p.
32. Kagan, R. *The Return of the American Order*. Brookings Institution. 2024. URL: <https://www.brookings.edu/articles/the-return-of-the-american-order/>.
33. Ikenberry, G. J. *A World Safe for Democracy: Liberal Internationalism and the Crises of Global Order*. New Haven: Yale University Press, 2020. 432 p.
34. Rhodes, B. *The World As It Is: A Memoir of the Obama White House*. New York: Random House, 2018. 480 p.
35. *The Global Posture Review*. Washington, D.C.: U.S. Department of Defense, 2021.
36. Brzezinski, Z. *The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives*. New York: Basic Books, 1997. 240 p.
37. State Department. *Strategic Competition with the People's Republic of China*. Washington, D.C.: U.S. Department of State, 2023.
38. Fukuyama, F. America's Identity Crisis and Foreign Policy. *Foreign Affairs*. 2020. Vol. 99, No. 5. P. 20–30.

39. Eichengreen, B. *Exorbitant Privilege: The Rise and Fall of the Dollar and the Future of the International Monetary System*. New York: Oxford University Press, 2011. 248 p.
40. Мельник, Л.К. Проблеми та перспективи американсько-російських відносин. Науковий вісник Одеського національного університету. Серія: Політологія. 2023. Т. 28, Вип. 1. С. 150–165.
41. Галенко, І.П. Зовнішня політика США щодо КНР: від співпраці до стратегічного суперництва. *Геополітика України*. 2021. № 1 (18). С. 112–125.
42. Haass, R. How to Live in a World with Great Power Rivalry. *Foreign Affairs*. 2023. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2023-11-21/richard-haass-how-live-world-great-power-rivalry>.
43. Бабкіна, О.В. Феномен «Америка понад усе» та його вплив на міжнародні відносини. Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2020. Вип. 27. С. 15–20.
44. Мазур, В.Г. Вплив військово-промислового комплексу на зовнішню політику США. *Військово-стратегічний вісник*. 2022. № 1. С. 20–35.
45. Brands, H. *The End of Grand Strategy: America's Descent into Confusion, 1945–2020*. New Haven: Yale University Press, 2020. 384 p.
46. Панфілов О., Савченко О. Зовнішня політика США в освіті як елемент «м'якої сили»: ретроспективний аспект / О. Панфілов, О. Савченко // *Освітній та соціальний дискурс*. – 2022. – № 4. – С. 78–95.
47. *A new Atlantic Charter: United States and United Kingdom Joint Statement*. 2021.
48. Cyr, Arthur I. *After the Cold War: American Foreign Policy, Europe and Asia*. London / New York: Palgrave Macmillan / NYU Press, 1997 (soft-cover ed. 2000).
49. Zakaria, F. *The Post-American World: Release 2.0*. New York: W. W. Norton & Company, 2011. 304 p.

- 50.Таран, І.Г. Цифрова дипломатія США та її інструменти. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2021. Вип. 7. С. 190–205.
- 51.Kagan, R. The Jungle Grows Back: America and Our Imperiled World. New York: Alfred A. Knopf, 2018. 192 p.
- 52.Shiffrinson, J. Rising Titans, Falling Giants: How Great Powers Choose Sides. Ithaca: Cornell University Press, 2018. 280 p.
- 53.Блюм В. Killing Hope: U.S. Military and CIA Interventions Since World War II / В. Блюм. – Monroe: Common Courage Press, 2004. – 600 p.
- 54.Cooper, R. The Post-Modern State and the World Order. London: Demos, 2000. 28 p.
- 55.Жук, М.Л. Американське лідерство в багатоплярному світі: міфи та реалії. Львів: Світ, 2022. 300 с.
- 56.Третяк, Н. А. США та нова хвиля регіоналізації в Латинській Америці. Американські дослідження. 2023. № 1. URL: <https://us-studies.com/article/ssha-ta-nova-hvylya-regionalizaciyi-v-latynskiy-ameryci>.
- 57.Дудко І. Д. Зовнішнє політичне курс Д. Трампа в умовах формування нового світопорядку / І. Д. Дудко // Політичні студії. – 2023. – № 3. – С. 45–61.
- 58.Власова, Т. С. Кліматична дипломатія США та її вплив на міжнародну співпрацю. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. 2022. № 102. URL: <http://journals.karazin.ua/ir/article/view/19223>.
- 59.Porter, P. American Grand Strategy and Its Limits: Bandwagoning, Balancing, and the Trap of Neoconservatism. Abingdon: Routledge, 2008. 208 p.
- 60.U.S. Strategic Framework for the Indo-Pacific. Washington, D.C.: The White House, 2018. 16 p.
- 61.Gurciullo S., Mikhaylov S. Detecting Policy Preferences and Dynamics in the UN General Debate with Neural Word Embeddings / S. Gurciullo, S. Mikhaylov // PLoS ONE. – 2017. – Vol. 12, № 7. – 17 p.
- 62.Nau, H. R. Conservative Internationalism: Armed Diplomacy under Jefferson, Polk, Truman, and Reagan. Princeton: Princeton University Press, 2013. 328 p.

63. Козачук О. Зовнішня політика США щодо держав Східної Європи / О. Козачук // Східна Європа: аналітичний журнал. – 2021. – № 2. – С. 12–29.
64. Rumer, E., Sokolsky, R., Simes, D. *Russia and the International Order*. Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace, 2019.
65. Posen, B. R. *The Case for a Less Activist Foreign Policy*. MIT Security Studies Program. 2021. URL: <https://securitystudies.mit.edu/publication/case-less-activist-foreign-policy>.
66. Kissinger, H. *World Order*. New York: Penguin Press, 2014. 432 p.
67. Hanson, V. D. *The End of American Exceptionalism?* Hoover Institution. 2023. URL: <https://www.hoover.org/research/end-american-exceptionalism>.
68. Коваль, В.М. Трансформація інститутів зовнішньої політики США. Міжнародна політика. 2022. № 4. С. 110–125.
69. Holland D., Burns J. O. *The American Space Exploration Narrative from the Cold War through the Obama Administration* / D. Holland, J. O. Burns. – 2018. – 45 p.
70. Kawamura, S. *U.S. Foreign Policy After the Cold War*. Cambridge, MA: The MIT Press, 1992.
71. Tikhonov, O. *Digital Diplomacy and the Future of U.S. Statecraft*. *The Diplomatic Courier*. 2022. URL: <https://www.diplomaticcourier.com/posts/digital-diplomacy-and-the-future-of-us-statecraft>.
72. Patrick, S. *The New American Isolationism: Trade, Aid, and the Global Order*. New York: Council on Foreign Relations, 2019. 160 p.
73. Могильний, І.О. Гуманітарний вимір зовнішньої політики США. Український історичний журнал. 2020. № 2. С. 78–90.
74. Коляда, Л.В. Економічні чинники зовнішньої політики США: протекціонізм vs глобалізація. Світова економіка і міжнародні відносини. 2020. № 6. С. 98–115.
75. Art, R. J. *A Grand Strategy for America*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 2003. 334 p.

76. *The Myth of American Idealism: How U.S. Foreign Policy Endangers the World* — Noam Chomsky, Nathan J. Robinson. New York: Seven Stories Press, 2024. — 368 p.
77. *Hegemony or Survival: America's Quest for Global Dominance* — Noam Chomsky. New York: Metropolitan Books, 2003. — 494 p.
78. Акулова, О.В. Український чинник у зовнішній політиці США: трансформація підходів. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. 2023. № 1 (51). С. 65–70.
79. Гончарук, Т.В. Вплив внутрішньополітичних процесів США на формування зовнішньополітичного курсу. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. 2022. Вип. 6. С. 87–100.
80. *Quadrennial Defense Review Report (QDR)*. Washington, D.C.: U.S. Department of Defense, 2014. 112 p.
81. Литвиненко, О. Зовнішня політика США після «холодної війни». Київ: Альфа-ПК, 2021. 400 с.
82. Office of the Director of National Intelligence. Annual Threat Assessment of the U.S. Intelligence Community. ODNI. 2024. URL: <https://www.dni.gov/files/ODNI/documents/assessments/ATA-2024-Unclassified-Report.pdf>.
83. Худолій А. О. Америка в постбіполярному світі: інерція політичних стереотипів / А. О. Худолій. — Київ: Інститут світової політики, 2009. — 210 с.
84. Mead, W. R. *Special Providence: American Foreign Policy and How It Changed the World*. New York: Knopf Doubleday Publishing Group, 2001. 384 p.
85. Бріммер І. *Superpower: Three Choices for America's Role in the World* / І. Бріммер. — New York: Portfolio, 2020. — 320 p.
86. Van Jackson, V. *Indo-Pacific Empire: China, America, and the Contest for the World's Most Consequential Region*. New York: Columbia University Press, 2021. 240 p.

87. Sachs, J. D. Reconciling Realism and Idealism in U.S. Foreign Policy. Columbia University World Projects. 2023. URL: <https://worldprojects.columbia.edu/articles/reconciling-realism-and-idealism-in-us-foreign-policy>.
88. Superpower: Three Choices for America's Role in the World — Ian Bremmer. New York: Portfolio, 2015. — 320 p.
89. Камінський, П. Дипломатія США в умовах гібридних загроз. Політичний менеджмент. 2021. № 5. С. 60–72.
90. Шевченко, Р.О. Двопартійний консенсус у зовнішній політиці США: міфи та реальі. Політологічні записки. 2022. № 1. С. 120–135.
91. Кулик, В. А. Трансформація інструментів економічного впливу США у сучасному світі. Економічний часопис. 2024. № 2 (114). URL: <https://www.economjournal.kiev.ua/article/view/28087>.
92. Lakišik D. M. Konceptualni pidkhody do analizu zovnišnoi polityky SŠA u sučasnyh umovah globalizacii ta konkurencii velykyh deržav / D. M. Lakišik. — L'viv: LNU, 2025. — 30 p.
93. Лакішик Д. М. Концептуальні основи зовнішньої політики США щодо країн Центральної і Південної Америки / Д. М. Лакішик. — Львів: ЛНУ, 2025. — 44 с.
94. Keohane, R. O., Nye, J. S. Power and Interdependence: World Politics in Transition. Boston: Little, Brown, 1977. 273 p.
95. Кудрявцев, А.В. США та нова архітектура європейської безпеки. Європейські студії. 2023. Вип. 18. С. 55–68.
96. Nye, J. S. Soft Power: The Means To Success In World Politics. New York: PublicAffairs, 2004. 191 p.
97. Kissinger, H. The End of Illusion: American Foreign Policy and the Search for Order. Council on Foreign Relations. 2022. URL: <https://www.cfr.org/event/end-illusion-american-foreign-policy-and-search-order>.
98. Горбунова, К. Л. Роль внутрішніх чинників у формуванні зовнішнього курсу США (на прикладі виборчих кампаній). Політичні дослідження. 2022. № 3.

URL: <https://politology.institute/article/rol-vnutrishnih-chynnykiv-u-formuvanni-zovnishnogo-kursu-ssha>.

99. Гетьманчук, А. Зовнішня політика Дональда Трампа: спадок та наслідки. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2020. 250 с.
100. Довгань, С.О. Роль технологій у зовнішній політиці США в 21 столітті. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2021. Вип. 148. С. 130–140.
101. Бутусов, Ю. В. Зміна пріоритетів зовнішньої політики США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Міжнародні відносини. 2023. Вип. 16. URL: <https://doi.org/10.24144/2237-679.2023.16.03>.
102. Авраменко І. Ф. Стратегії зовнішньополітичної діяльності США наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття / І. Ф. Авраменко. – Київ: Вісник науки, 2023. – 42 с.
103. Council on Foreign Relations. The Future of the Dollar: Strategic Challenges to U.S. Economic Power. CFR. 2024. URL: <https://www.cfr.org/report/future-dollar>.
104. Яковенко, Г.Л. Енергетична безпека у зовнішній політиці США: Близький Схід та Європа. Енергетична політика. 2023. № 2. С. 88–100.
105. Іванов, П.С. Нові підходи США до формування альянсів у Індотихоокеанському регіоні. Проблеми міжнародних відносин. 2023. Вип. 21. С. 78–90.
106. Deudney, D., Ikenberry, G. J. Liberal Internationalism at the Crossroads: An Introduction. International Affairs. 2022. Vol. 98, Iss. 3. URL: <https://academic.oup.com/ia/article/98/3/683/6575124>.
107. Лакішик Д. М. Зовнішньополітичні стратегії США, держав ЄС і НАТО: визначення основних критеріїв / Д. М. Лакішик // Міжнародні відносини. – 2025. – № 1. – С. 33–50.
108. Пономаренко, Є.В. Кліматична політика як новий пріоритет зовнішньої політики США. Екологічна безпека. 2021. № 3. С. 40–50.

109. Waltz, S. M. The Hell of Good Intentions: America's Foreign Policy Elite and the Decline of U.S. Primacy. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2018. 384 p.
110. Shinkaruk, L. V. Vplyv vnutrishnikh superechnosteï na zovnishniu polityku SShA: keis Konhresu. Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly. 2024. T. 347, Vyr. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdpu_2024_347_2_10.
111. Гетьманчук, А. Зовнішня політика Дональда Трампа: спадок та наслідки. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2020. 250 с.
112. Акуленко, В. І. Проблеми формування нової зовнішньополітичної стратегії США в умовах глобальної нестабільності. Стратегічна панорама. 2024. № 1. URL: <http://apanorama.com.ua/article/problemy-formuvannya-novoyi-zovnishnopolitychnoyi-strategiyi-ssha-v-umovah-globalnoyi-nestabilnosti>.
113. Степаненко, А.Р. Реакція американського політикуму на агресію РФ проти України: динаміка та зміни. Стратегічна панорама. 2022. № 4. С. 10–25.
114. Палій, О. М. Криза американського лібералізму та її відображення у зовнішній політиці. Геополітика та міжнародні відносини. 2023. № 4. URL: <http://geopolitics.com.ua/archives/378>.
115. Interim National Security Strategic Guidance. Washington, D.C.: The White House, 2021. 24 p.
116. Henriksen, Thomas H. Cycles in US Foreign Policy since the Cold War. Cham: Palgrave Macmillan, 2017.
117. Єрмолюк Г. О. Особливості зовнішньої політики США: основні періоди та еволюційні зміни (к. XX – XXI ст.) / Г. О. Єрмолюк. – Київ: КНЕУ, 2025. – 50 с.
118. Міністерство закордонних справ України. Спільна заява України та США про стратегічне партнерство. МЗС України. 2021. URL: <https://mfa.gov.ua/news/spilna-zayava-ukrayini-ta-ssha-pro-strategichne-partnerstvo>.

119. Савченко, О.В. Криза ліберального світового порядку та роль США. Політичні науки. 2023. № 5. С. 33–45.
120. Foreign Policy Research Institute. The U.S.-China Tech Competition: A New Era of Strategic Rivalry. FPRI. 2024. URL: <https://www.fpri.org/article/the-us-china-tech-competition>.
121. Бухарін, С.Ю. Трансатлантична співпраця в умовах переосмислення ролі США. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. 2023. Вип. 32. С. 220–235.
122. The Strategic Direction of US Foreign Policy Under the Current Administration / R. Duff. Atlas Institute. 2025. URL: <https://atlasinstitute.org/the-strategic-direction-of-us-foreign-policy-under-the-current-administration/>
123. Ivo Ganchev. Trump's New Foreign Policy: Strategic Repositioning in a Multipolar World. ResearchGate. 2025. DOI: 10.13140/RG.2.2.12345.67890.

АНОТАЦІЯ

Чірін Д. К. Трансформація зовнішньої політики США в сучасних умовах (магістерська робота). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. 102 с. (рукопис).

Кваліфікаційна робота магістра присвячена комплексному дослідженню трансформації зовнішньої політики Сполучених Штатів Америки в сучасних умовах, спричинених глобальними викликами та зміною світового порядку. Визначено теоретичні засади формування зовнішньої політики США, охарактеризовано її сутність та цілі у контексті сучасних міжнародних відносин, а також проаналізовано провідні методологічні підходи до її вивчення. Виокремлено ключові чинники, що впливають на зміну зовнішньополітичного курсу Вашингтону, та окреслено концептуальні відмінності між зовнішньою політикою, національною безпекою й геостратегією США.

Окрему увагу приділено аналізу нормативних та інституційних основ реалізації зовнішньої політики США в сучасних умовах. Розглянуто роль ключових інституцій (Президент, Державний департамент, Конгрес, Пентагон) у процесі прийняття рішень, а також проаналізовано вплив національних інтересів, доктринальних положень і внутрішньополітичних дискусій на формування зовнішньополітичної стратегії. Охарактеризовано сучасні доктрини та стратегії США, їхні стратегічні пріоритети й інструменти зовнішнього впливу. Визначено внесок американських аналітичних центрів та громадянського суспільства, а також окреслено ключові виклики, пов'язані з поляризацією суспільства та політичною нестабільністю.

Розглянуто стратегічні напрями трансформації зовнішньої політики США у глобальному середовищі, включно з переорієнтацією на протистояння з ключовими геополітичними конкурентами, зміцненням альянсів та посиленням уваги до кліматичних змін і кібербезпеки. З'ясовано вплив зовнішньої політики США на євроатлантичний простір та перспективи формування політики підтримки України, окреслено можливості й виклики для двосторонніх відносин та регіональної безпеки в контексті нової американської стратегії.

Ключові слова: Сполучені Штати Америки, зовнішня політика США, трансформація, міжнародні відносини, глобальні виклики, стратегічна конкуренція, національна безпека, міжнародне співробітництво.

ANNOTATION

Chyryn D. K. Transformation of US foreign policy in modern conditions (master's work). Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University, 2025. 102 p. (manuscript).

The Master's Thesis is devoted to a comprehensive study of the transformation of the foreign policy of the United States of America in the modern conditions caused by global challenges and the changing world order.

The theoretical foundations for the formation of US foreign policy are defined, its essence and goals in the context of contemporary international relations are characterized, and the leading methodological approaches to its study are analyzed. The key factors influencing the change in Washington's foreign policy course are identified, and the conceptual differences between US foreign policy, national security, and geostrategy are outlined.

Particular attention is paid to the analysis of the normative and institutional foundations for the implementation of US foreign policy in modern conditions. The role of key institutions (the President, the Department of State, Congress, the Pentagon) in the decision-making process is considered, and the influence of national interests, doctrinal provisions, and domestic political discussions on the formation of foreign policy strategy is analyzed. The contemporary doctrines and strategies of the US, its strategic priorities, and instruments of foreign influence are characterized. The contribution of American think tanks and civil society is determined, and the key challenges associated with societal polarization and political instability are outlined.

The strategic directions of the transformation of US foreign policy in the global environment are examined, including the reorientation toward confrontation with key geopolitical competitors, the strengthening of alliances, and the increased focus on climate change and cybersecurity. The impact of US foreign policy on the Euro-Atlantic space and the prospects for shaping a policy of support for Ukraine are clarified, and the opportunities and challenges for bilateral relations and regional security in the context of the new American strategy are outlined.

Key words: United States of America, US foreign policy, transformation, international relations, global challenges, strategic competition, national security, international cooperation.

ВІДГУК
керівника кваліфікаційної роботи магістра
студента 2-го курсу, групи УВ-61
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
ОПП «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
Чріна Дениса Костянтиновича
на тему «Трансформація зовнішньої політики США в сучасних умовах»

1. Актуальність теми дипломного дослідження. Тема дипломного дослідження «Трансформація зовнішньої політики США в сучасних умовах» є надзвичайно актуальною та своєчасною. З огляду на динамічні геополітичні зміни, зростання багатополярності, технологічні виклики та гібридні загрози, вивчення еволюції стратегічних підходів Сполучених Штатів має ключове значення для розуміння архітектури світової безпеки. Здобувач слушно зазначає, що зовнішня політика США сьогодні перебуває на етапі переосмислення, що виражається у зміні пріоритетів, інструментів та регіональних фокусів. Актуальність роботи також підтверджується її значущістю для національних інтересів України, оскільки співпраця з США є стратегічною, а розуміння їхніх зовнішньополітичних трансформацій дозволяє більш ефективно формувати власну дипломатичну стратегію.

2. Позитивні аспекти роботи. До позитивних аспектів дипломної роботи слід віднести: здобувач продемонстрував здатність до системного аналізу, поєднавши теоретичні засади зовнішньої політики з глибоким вивченням емпіричного матеріалу та сучасних кейсів. На високому рівні проведено аналіз ключових доктринальних документів США (Стратегії національної безпеки, оборонні огляди) та виокремлено основні тренди трансформації, такі як перехід від постбіполярного унілатералізму до політики "стратегічної конкуренції" з ключовими гравцями. У роботі використано широкий спектр актуальних джерел, включаючи офіційні документи, звіти аналітичних центрів, публікації провідних західних експертів, що свідчить про ґрунтовну підготовку. Робота має чітку внутрішню логіку, розділи послідовно розкривають тему, а висновки відповідають поставленим завданням.

3. Оцінка якості запропонованих заходів і пропозицій, їх практичної цінності для організації та перспектив використання. Якість запропонованих здобувачкою заходів і пропозицій є високою, а їхня практична цінність — значною, особливо для сфери міжнародних відносин та державної дипломатичної служби.

Здобувач не лише констатував факти трансформації, але й розробила низку практичних рекомендацій, спрямованих на: посилення публічної дипломатії України з урахуванням нових інструментів впливу США (soft power, цифрова дипломатія); оптимізацію комунікації з американськими аналітичними центрами та неурядовими організаціями для формування проукраїнського лобі; створення дорожньої карти щодо поглиблення співпраці у сфері кібербезпеки та протидії дезінформації, що є прямим наслідком виявленого у роботі зміщення фокусу зовнішньої політики США на ці виклики.

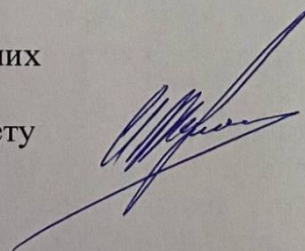
Запропоновані заходи є цілком реалістичними, інноваційними та можуть бути використані профільними міністерствами та відомствами України для адаптації двосторонніх відносин до сучасних зовнішньополітичних реалій США.

4. Недоліки роботи. Серед незначних недоліків слід зазначити: у деяких частинах роботи, присвячених історичному огляду, спостерігається надмірна описовість за рахунок зменшення аналітичного елемента. Хотілося б бачити більш глибоке висвітлення впливу внутрішньополітичної поляризації у США на формування консенсусу (або його відсутності) щодо ключових зовнішньополітичних рішень. Однак, зазначені недоліки не мають суттєвого впливу на загальну якість дослідження.

5. Загальний висновок і оцінка кваліфікаційної роботи, присвоєння кваліфікації. Кваліфікаційна робота на тему «Трансформація зовнішньої політики США в сучасних умовах» є завершеним, цілісним та актуальним науковим дослідженням. Здобувач продемонстрував глибокі знання з міжнародних відносин, розуміння суті сучасних геополітичних процесів, а також навички самостійного аналізу та синтезу наукової інформації.

Робота відповідає всім вимогам, що висуваються до кваліфікаційних робіт магістерського освітнього рівня і заслуговує на позитивну оцінку у 85 балів.

керівник кваліфікаційної роботи,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин
ННІ «Каразінський інститут міжнародних
відносин та туристичного бізнесу»
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

Іван МАРЧЕНКО

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну магістерську роботу
студента 2-го курсу, групи УВ-61
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»

ОПП «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Чіріна Дениса Костянтиновича

на тему «Трансформація зовнішньої політики США в сучасних умовах»

1. Актуальність теми. Актуальність дослідження трансформації зовнішньої політики США зумовлена суттєвими змінами у міжнародній системі, зокрема зростанням геополітичної конкуренції, зміною пріоритетів американської адміністрації, переглядом підходів США до безпекових, економічних та регіональних стратегій. Ці процеси безпосередньо впливають на глобальну стабільність, міжнародні відносини та формування нової архітектури світового порядку, що робить обрану тему надзвичайно актуальною для наукового аналізу.
2. Характеристика якості виконання кожного розділу роботи. Матеріал у кожному розділі подано послідовно, логічно та відповідно до структури, визначеної планом роботи. Окремі частини дослідження розкривають еволюцію зовнішньополітичних доктрин США, аналіз сучасних викликів та нових підходів, а також оцінюють їхній вплив на міжнародну систему.
3. Ступінь обґрунтованості висновків роботи. У роботі розв'язано комплекс взаємопов'язаних завдань, що дозволяє стверджувати про досягнення поставленої мети. Висновки сформульовано чітко, вони логічно випливають зі змісту розділів, ґрунтуються на об'єктивних даних, сучасних дослідженнях та аналітичних матеріалах, що підтверджує їх обґрунтованість.
4. Характеристика ілюстративної частини роботи. Робота включає в себе рисунки та таблиці в достатній кількості, зображені дані на яких дозволяють переконатися в справедливості наведених результатів роботи.
5. Використання в роботі останніх досліджень, передових методів і технологій (дослідницька частина). Під час дослідження автор використовував комплекс загальнонаукових методів (індукцію, дедукцію, аналіз, синтез), а також сучасні аналітичні підходи, включаючи структурний аналіз, порівняльний метод, елементи контент-аналізу зовнішньополітичних документів США. Це забезпечило глибину та всебічність дослідження.

6. Позитивні сторони роботи. Позитивною рисою магістерської роботи є всебічний аналіз ключових напрямів трансформації зовнішньої політики США, включаючи безпекові, економічні та регіональні аспекти. Автору вдалося комплексно поєднати теоретичні підходи з аналізом сучасних практичних тенденцій, що підсилює наукову цінність дослідження.

7. Недоліки роботи. У третьому розділі доцільно було б детальніше проаналізувати окремі фактори, що найбільш суттєво впливають на зміну стратегічних пріоритетів США. У тексті трапляються поодинокі стилістичні та орфографічні неточності. Зазначені недоліки не впливають суттєво на загальну якість роботи.

8. Практичне значення роботи. Основні результати дослідження мають практичну цінність для подальших наукових розвідок у сфері міжнародних відносин, а також можуть бути використані у прикладних аналітичних матеріалах, що стосуються зовнішньої політики США та формування зовнішньополітичної стратегії України.

9. Загальна оцінка роботи. Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що магістерська робота Чіріна Дениса Костянтиновича є самостійним, завершеним, логічно структурованим та якісно виконаним дослідженням, яке відповідає вимогам, що висуваються до кваліфікаційних робіт студентів спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Робота рекомендується до захисту та за умови успішного захисту заслуговує на оцінку 85 балів «добре».

рецензент, доктор історичних наук, професор,
професор кафедри світової політики, дипломатії
та туристичного бізнесу
ННІ «Каразінський інститут міжнародних
відносин та туристичного бізнесу»
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

Сергій ЛИМАН